

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา ที่ได้จาก เอกสาร งานวิจัย สรุปผลจากการประชุมวิชาการด้าน สาธารณสุขและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการดำเนินการด้านนโยบายและการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับฝ่าย 3 ฝ่าย คือ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริโภค

ผลการศึกษาจะได้นำเสนอเป็น 3 ประเด็นหลักคือ

1. นโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาและการนำไปปฏิบัติ
2. ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา
3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบนโยบายและแผนงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9

1. นโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาและการนำไปปฏิบัติ

นโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เน้นพัฒนาโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่การพัฒนาศักยภาพของคนทั้งทางร่างกายจิตใจและสติปัญญาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมี ส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ รอบตัวคน ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ให้เอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในระยะ ยาว โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา คือ ส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารและยาที่มีคุณภาพ ปลอดภัย มี ประสิทธิภาพ กระจายอย่างเหมาะสม โดยมีแผนงานต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนงานหลัก : การส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา
2. แผนงานหลัก : การส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ
3. แผนงานเสริม : การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

(แผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8, 2539)

รายละเอียดของแผนงานหลักและการปฏิบัติงานตามแผนงานมีดังนี้

1. แผนงานหลัก : การส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา

1.1 การพัฒนาการวิจัย และเฝ้าระวังคุณภาพและราคา ของอาหารและยาในท้องตลาดให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงตลอดจนพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพทางห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

การส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตรวจวิเคราะห์คุณภาพและมาตรฐาน ในปี 2542-2543 นั้นพบว่าด้านยานั้นเข้ามาตราฐานร้อยละ 90 และ 93.3 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ส่วนด้านอาหารยังทำได้ไม่ถึงร้อยละ 90 ตามเกณฑ์ เพราะอาหารมีหลายชนิด และมีสารที่ใส่เจือปนหลายประเภท ทำให้ตรวจได้ไม่ครบ ดังนั้นส่วนกลางควรมีการแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิดว่าควรตรวจสอบหาสารอะไร ปริมาณเท่าไร ให้เหมาะสม

(สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 5)

1.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงงานผลิตอาหารและยาภายในประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต

ผลการดำเนินงานของออย. (ดูรายละเอียดการดำเนินงานในภาคผนวก ค.)

สำหรับ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ออย. ได้มีการพัฒนาสถานประกอบการเพื่อยกระดับการผลิตให้ทัดเทียมสากลและลดปัญหาการผลิตดังนี้

- ติดตามตรวจสอบกรณีสินค้าส่งออกเกิดปัญหาในเรื่องความปลอดภัย โดยได้ตรวจสอบแนะนำผู้ผลิตกรณีที่มีปัญหา

- การตรวจรับรองระบบการผลิตตามมาตรฐานสากล GMP และ HACCP เพื่อเป็นการพัฒนาสถานที่ผลิตอาหารของตนเอง ให้เป็นที่ต้องการของตลาดโลก สามารถมาขอการรับรองระบบเหล่านี้ได้ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

- จัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาสถานประกอบการและศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพอาหาร โดย มีการเตรียมการสำหรับการนำ GMP มาบังคับใช้ เป็นกฎหมาย

- ออกหนังสือรับรองให้กับสถานที่หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตตามคำร้องขอ ตั้งแต่ ปี 2540 - ปัจจุบัน โดยจำแนกเป็น Certificate of Free Sale จำนวน 2,150 ฉบับและหนังสือรับรองตามระบบประกันคุณภาพ (GMP หรือ HACCP) จำนวน 80 ฉบับ (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 92, 100-101)

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่ การดำเนินงานด้านการยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการด้านอาหารและยาให้ได้ GMP พบว่า สามารถดำเนินการได้ผลดีในผู้ประกอบการรายใหม่ มากกว่าผู้ประกอบการรายเก่า สำหรับเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานคือผู้ประกอบการต้องได้ GMP ร้อยละ 100 โดยผู้ประกอบการรายใหม่ ได้ GMP ร้อยละ 100 ส่วนผู้ประกอบการรายเก่าได้ GMP เพียงร้อยละ 60 เท่านั้น (สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 6)

ผลการดำเนินงานในส่วนภูมิภาค (75 จังหวัดของประเทศไทย)

จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วม ในการดำเนินการเพื่อลดหรือจัดการกระทำผิดกฎหมาย (Compliance Policy) ปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในด้านการได้เกณฑ์มาตรฐานของสถานประกอบการของ สถานที่ผลิตยาแผนปัจจุบัน พบว่าจากรายงานการตรวจจาก 14 จังหวัด จำนวนตรวจ 95 ราย พบเข้าเกณฑ์ GMP 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.05 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่ ต้องเข้าเกณฑ์ มาตรฐาน GMP ร้อยละ 100 สำหรับ สถานที่ผลิตน้ำบริโภค จากรายงานการตรวจจาก 68 จังหวัด จำนวนตรวจ 3,157 ราย พบเข้าเกณฑ์มาตรฐานตามเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต 2,339 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.09 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ต้องเข้าเกณฑ์มาตรฐานฯ ร้อยละ 60 (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า จ)

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอาหารและยาตลอดจนการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

ผลการดำเนินงานของ อย. (ดูรายละเอียดโครงการในภาคผนวก ค.)

การดำเนินงานด้านการวิจัยเกี่ยวกับอาหารและยาของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประจำปีงบประมาณ 2543 มีดังนี้

- โครงการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการผลิตยาของโรงงานยาให้เป็นไปตาม GMP ในปี 2543
- โครงการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมวัตถุดิบที่ใช้ผลิตยาของประเทศไทย (โครงการต่อเนื่อง ปี พ.ศ 2541- 2544)
- โครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยของไอศกรีมที่ผลิตจากสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กทั่วประเทศ (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 109-110)

ผลการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่

การดำเนินงานด้านนี้พบว่าสามารถดำเนินงานได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณจาก อย. และจากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2544 ที่ผ่านมานั้น ได้มีการดำเนินการดังนี้

- สนับสนุนให้สำนักงานพัฒนาชุมชน ทำวิจัยด้านการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดความรู้ในชุมชน ทำให้ทราบแนวทางการจัดตั้ง ปัญหาและผลกระทบของศูนย์ และการพัฒนาศักยภาพให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เครือข่ายได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดความรู้ในปีต่อ ๆ ไป

- ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาทำวิจัยมาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ซึ่งจะช่วยให้ทราบเทคนิคและวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ในระดับโรงงาน และจะทราบปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการผลิต และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์แฮม หมูยอ ลูกชิ้น กุนเชียง ใส่อ้ว ซึ่งสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีมาตรฐานระดับโลก

สำหรับในปีงบประมาณ 2545 มีโครงการทำวิจัยด้านเทคโนโลยีการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้มีระยะเวลาเพิ่มขึ้นแต่มีคุณภาพดี ร่วมกับคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการตลาด ให้กับสินค้าชุมชนต่างๆ ให้มีช่องทางการตลาดที่ชัดเจนและสดใส ซึ่งจะทำให้สินค้ามีการกระจายอย่างกว้างขวางมากขึ้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 36-37)

1.4 กำกับดูแลความปลอดภัยด้านอาหารและยาอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร ผลการดำเนินงานของ อย. ในปี 2543 ได้มีการดำเนินงานดังนี้

- พัฒนา กฎระเบียบ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดคกตสากล ลดการควบคุมที่ไม่จำเป็น รวมทั้งปรับปรุงระบบการควบคุมอาหาร ให้เกิดความเท่าเทียมกันในด้านความปลอดภัยอาหาร (Equivalency) กับประเทศคู่ค้า ในลักษณะที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (Transparency) ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ปรับปรุงระบบการควบคุมโดยนำมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex) มาประยุกต์ใช้กับคุณภาพมาตรฐานอาหารที่กำหนดภายในประเทศ ซึ่งขณะนี้ปรับปรุงแล้วจำนวน 22 ประเภท และ ปรับปรุงข้อกำหนดด้านฉลากอาหารให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ Codex 1 ฉบับ

- ลดและขจัดขั้นตอนการควบคุม ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าโดยอาศัยหลักการประเมินความเสี่ยง ได้ปรับลดอาหารควบคุมเฉพาะจากเดิม 39 ประเภท เป็น 17 ประเภท

- กำหนดให้มีหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร (GMP) เป็นข้อบังคับพื้นฐานสำหรับการผลิตอาหาร เพื่อยกระดับการผลิตให้เกิดความปลอดภัย สอดคล้องกับหลักสากล แผนพัฒนาฉบับ ที่ 8 ในปี 2543 ได้จัดทำโครงการศึกษาความปลอดภัยด้านอาหารดังนี้ (ดูรายละเอียดโครงการในภาคผนวก ค.)

- โครงการศึกษาโดยใช้หน่วยตรวจสอบเคลื่อนที่เพื่อประเมินสถานการณ์และตรวจสอบอาหารตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหาร (Mobile Unit)

- โครงการศึกษาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารกระป๋องที่มีความเป็นกรดต่ำของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 104)

1.5 ประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานตามนโยบายแห่งชาติด้านอาหารและยาให้บรรลุผล

ผลการดำเนินงานของ อย.

- ประสานงานกับหน่วยงานระหว่างประเทศ เพื่อกำหนดมาตรฐานอาหารและยกระดับการควบคุมอาหารสู่มาตรฐานสากล

- ให้มีการกระจายให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครและเทศบาลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมากขึ้น กำหนดแนวทางและขอบข่ายภารกิจให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการที่มีโรงงานบังคับใช้ตามกฎหมาย รวมถึงพัฒนาการดำเนินการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ(กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 106)

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

ในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2544 มีการจัดทำแผนงานงบประมาณร่วมกัน โดยทุกหน่วยงานเข้าร่วมวางเป้าหมายการทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้นปี มีการวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันในด้าน การจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดความรู้ และการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสถานที่ผลิตตามหลัก GMP และการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุดทดสอบ ซึ่งสามารถยกระดับการผลิตของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสากลได้หลายแห่ง โดยมีการประสานการสนับสนุนงบประมาณจากหลายแหล่งซึ่งในการดำเนินงานมีการประชุมและประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานคือ ควรจะมีสำนักงานที่เป็นศูนย์รวม

ของภาคีต่าง ๆ ทำงานแบบ One Stop Service บริการแก่ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งยังสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กระจายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้กับผู้สนใจนำไปจำหน่ายต่อไป สำหรับปี 2545 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ได้รับขบวนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ในการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้เรียกประชุมภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อประสานงานวางแผนเป้าหมายกันเสร็จสิ้นไปแล้ว หากงบประมาณได้รับแล้วสามารถดำเนินการได้ทันที โดยในปี 2545 มีแผนประชุมร่วมกัน อีก 4 ครั้ง/ปี และคาดว่าจะมีการประชุมปรึกษาหารือให้มากกว่ากว่าปีที่ผ่านมาเพื่อกระชับความร่วมมือและจะมีการตั้งสถาบันอื่น ๆ เช่น สถาบันราชภัฏสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเข้าร่วมในการดำเนินการอีกด้วย

สำหรับความร่วมมือในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาของภาครัฐและเอกชน โดยรวมพบว่าดีขึ้นแต่ยังประสานงานได้ไม่ทั่วถึง โดย สสจ.เชียงใหม่ ได้มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ ด้านความร่วมมือในการดำเนินงานนั้นพบว่าดีขึ้นเนื่องจาก มี Compliance policy คือข้อตกลงร่วมดำเนินงานที่มีการทำทุกปี ทำให้มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น และดำเนินงานในรูปแบบที่เหมือนกันทั่วประเทศ แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีและทั่วถึงเพียงพอ ทำให้การดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและบรรลุผลเท่าที่ควร ” (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 11)

2. แผนงานหลัก: การส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ

2.1 พัฒนาระบบพิจารณาอนุญาตการขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร และยา และ ทบทวนให้มีความเหมาะสม

ผลการดำเนินงานของ อย. (ดูรายละเอียดการดำเนินงานในภาคผนวก ก.)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีการดำเนินงานเกี่ยวกับพิจารณาอนุญาตการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและยา รวมถึงทบทวนทะเบียนตำรับอาหารให้มีความเหมาะสม ได้แก่ การออกใบอนุญาตผลิต นำเข้า และอื่นๆ รวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลง การออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและยา (รวมทั้งการแก้ไข) การออกใบสำคัญการใช้ฉลาก/ทะเบียน (รวมทั้งการแก้ไข) ใบอนุญาตการโฆษณา การออกใบรับรองผลิตภัณฑ์อาหารและยาเพื่อการส่งออก

สำหรับด้านอาหารมีการพิจารณาอนุญาตเพิ่มเติมได้แก่ การออกใบจดแจ้ง การต่ออายุ สอบถามประเภท อนุมติสูตร (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงาน ประจำปี 2543 หน้า 56)

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

- การสำรวจจำนวนผู้ประกอบการด้านอาหารและจำนวนทะเบียนค้ารับอาหาร พบว่าผู้ประกอบการในประเภทไม่เข้าข่ายโรงงาน (อุตสาหกรรมในครัวเรือน และขนาดเล็ก) เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งอัตราการเพิ่มและจำนวนทะเบียนค้ารับอาหาร โดยเฉพาะกลุ่มอาหารสำเร็จรูป (อาหารจกแข็ง) มีจำนวนทะเบียนอาหารและมีผู้ประกอบการรายใหม่มากที่สุด ข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนปฏิบัติงานด้านอาหารคือควรจัดวางแผนมาตรการรองรับการเพิ่มจำนวนของผู้ประกอบการรายย่อย (อุตสาหกรรมในครัวเรือน และขนาดเล็ก) โดยมาตรการควรจะมีทั้งระยะสั้นและระยะยาวเช่นการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด การจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์และอบรมความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหาร การรวมกลุ่มผู้ผลิตเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ได้เริ่มดำเนินการอบรมผู้ผลิตรายย่อยไปแล้วหลายครั้งและจะรวมกลุ่มผู้ผลิตอาหารให้เป็นชมรมหรือกลุ่มเครือข่ายต่อไปในอนาคต

- การแก้ไขเลขทะเบียนอาหาร ได้มีการแก้ไขเลขทะเบียนอาหารในปี 2545 ให้เป็นเลข 13 หลักเพื่อลดความซ้ำซ้อนของเลขสารบบในแต่ละจังหวัด ซึ่งการดำเนินงานก็เป็นไปได้ด้วยดี โดยได้ลดขั้นตอนในการออกเลขคือสามารถออกเลขได้ที่สสจ. ทำให้ออกเลขได้รวดเร็วขึ้น

- การอนุญาต การย้าย การเลิก และการแก้ไข ใบอนุญาตต่าง ๆ จากการดำเนินงานพบว่าผู้ประกอบการมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงด้านเอกสารตลอดปี ซึ่งในการดำเนินการแต่ละประเภทยังมีความแตกต่างกันในรายละเอียดมากจนบางครั้งทำให้ผู้ประกอบการคิดว่าสสจ. เชียงใหม่ ดำเนินการล่าช้าทำให้เกิดความไม่เข้าใจและบางรายถึงกับไม่พอใจ การแก้ไขปัญหาก็คือกลุ่มงานได้จัดทำระบบ SOP (Standard Operating Procedure) หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อที่จะให้ผู้ประกอบการได้ทราบขั้นตอนอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนการปฏิบัติราชการลงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชน โดยโครงการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานนี้ได้จัดทำไปแล้วในด้าน Pre-marketing คือการปรับปรุงเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต การบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วในการขออนุญาต โดยมีลักษณะการเป็น One stop service มีการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบบริการและอำนวยความสะดวก ตลอดเวลา และจะดำเนินการต่อเนื่องตลอดไปจนครบทุกด้านในปี 2544 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 12-13)

2.2 พัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา

ผลการดำเนินงานของ อย.

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในปี 2543 มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาให้มีความทันสมัยเอื้ออำนวยสถานการณ์ โดยด้านยาจะเน้นการส่งเสริมการพัฒนาจากสมุนไพรและยาแผนโบราณและขจัดปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตยา รวมทั้งเพิ่มมาตรการให้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้ใช้ยา โดยมีการใช้หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตยาและหลักเกณฑ์ที่ดีในการขายยา การรายงานอาการอันไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา และการติดตามความปลอดภัยของยา เพื่อให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคได้ทั่วถึงขึ้น ส่วนด้านอาหารนั้น รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้เปลี่ยนแปลงหลักการจากการควบคุมมาเป็นการกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นการกำกับติดตามและส่งเสริมการส่งออก ทำให้ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายว่าด้วยอาหารและยาขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ให้มีความทันสมัยและเหมาะสม เพื่อให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้การดำเนินการอยู่ระหว่างสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

(กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 60)

2.3 กำกับดูแลสถานประกอบการให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและให้อาหารและยามีคุณภาพปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการแก่ผู้กระทำฝ่าฝืนกฎหมาย

ผลการดำเนินงานของส่วนภูมิภาค

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วมในการดำเนินการเพื่อลดหรือขจัดการกระทำผิดกฎหมาย ปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในด้านการกระทำฝ่าฝืนของผู้ประกอบการที่จำหน่ายยาและวัตถุออกฤทธิ์ พบว่าการขายยาอันตรายมีการฝ่าฝืนสูงสุด คือ ร้อยละ 24.05 ในร้านขายยาแผนโบราณ และพบร้อยละ 11.79 ในร้านขายของชำ ส่วนปัญหารองลงมา คือ การขายยาหมคอาชู พบร้อยละ 13.36 ในร้านขายยาแผนโบราณ และพบร้อยละ 10.49 ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ยา เจเพาะบรรจุนเสร็จๆ ปัญหาที่พบ น้อยที่สุด คือ การขายยาชุด โดยพบเพียงร้อยละ 3.43 ในร้านขายของชำ พบร้อยละ 0.31 ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน และไม่พบการขายยาชุดในร้านขายยาแผนโบราณ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงควรเน้นนโยบายในการปราบปรามการขายยาอันตรายในร้านขายยาแผนโบราณ และร้านขายของชำและเข้มงวดกับการตรวจยาหมคอาชูในร้านขายยาแผนปัจจุบัน

เฉพาะยาบรรจุเสร็จและร้านขายยาแผนโบราณ (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า จ)

ผลการดำเนินงานของส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ดูรายละเอียดการดำเนินงานในภาคผนวก ค.)

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้มีการดำเนินการเปรียบเทียบปรับผู้ประกอบการตาม พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติอาหาร 2522 รวมถึงมีการดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีผู้กระทำความผิด (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 121-123)

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

- การตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ ณ สถานที่จำหน่าย จากการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็ยังพบว่าสินค้าหลาย ๆ ชนิดมีปัญหาการหมดอายุ การเสื่อมคุณภาพ และไม่มีทะเบียนจำหน่ายอยู่ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงานคือควรมีการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานของห้างต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายจัดซื้อและฝ่ายตรวจสอบคุณภาพสินค้า ควบคู่ไปกับการตรวจดำเนินการต่อผู้ผลิตและต่อผู้จำหน่าย (ห้างสรรพสินค้า) ตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

- การดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีความชัดเจนพอสมควรเนื่องจากมีการใช้ข้อตกลงร่วมปฏิบัติการระหว่าง อย. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานพบว่าอาหารเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีการดำเนินการทั้งตักเตือน ปรับ และส่งฟ้องสูงสุด รองลงมาคือ ยาและสารเสพติดตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์อาหารมีความหลากหลายทั้งชนิดและปริมาณ การผลิตจะให้ได้มาตรฐานทุกครั้งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากสำหรับผู้ประกอบการ เนื่องจากยังอาศัยความเคยชินและประสบการณ์การผลิตแบบดั้งเดิมอยู่ ดังนั้นควรจะต้องมีทั้งการร่วมกันพัฒนาในด้านเทคนิคการผลิตและการควบคุมกำกับดูแล ให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเฉียบขาด

- การดำเนินการร้านชำปลอดยาอันตราย จากผลการสำรวจการขายยาในร้านขายของชำในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำรวจทั้งหมด ในปี 2543 พบว่า การขายยาต้องห้าม ในร้านขายของชำในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด มีแนวโน้มลดลงชัดเจน โดยเฉพาะยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ ยาชุด ยาฉีด ยาควบคุมพิเศษ แต่ยาปฏิชีวนะ ยาไม่มีทะเบียน ยังลดลงไม่มากนัก

จากการดำเนินการสำรวจร้านขายของชำที่ผ่านมาพบว่าแนวโน้มการจำหน่ายยาประเภทต่าง ๆ (ที่มีอันตราย) ลดลง หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องคาดว่าจะลดลงอย่างมากในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลยอดการจำหน่ายยาตำราหลวงในช่วง พ.ศ. 2540 - 2543 ของสสจ.

เชียงใหม่ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากยาสามัญประจำบ้านบางส่วนได้เข้าไปทดแทนยาอันตรายประเภทต่าง ๆ ในร้านชำ โดยสสจ.เชียงใหม่ได้เสนอความเห็นว่าการตรวจสอบสาธารณสุขโดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งแก้ไขบัญชีรายการยาสามัญประจำบ้านให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเป็นจริงจากการใช้ของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีทางเลือกในการใช้ยาที่กว้างขึ้นต่อไปในอนาคต

สำหรับการดำเนินงาน ในโครงการนี้ ในปีงบประมาณ 2542 สสจ.เชียงใหม่ ร่วมกับ สสจ. ในเขต 10 จัดทำโปสเตอร์ยาห้ามจำหน่ายในร้านชำ เพื่อแจกจ่ายและนำไปติดตั้งหน้าร้านขายของชำทุกหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นเตือนให้ทราบถึงโทษภัยของยา และข้อห้ามตามกฎหมาย จะได้เป็นส่วนเสริมในโครงการลดการจำหน่ายยาอันตรายในร้านขายของชำ ลงได้ต่อไป และในปี 2543 ได้ดำเนินการโครงการต่อโดยมอบให้โรงพยาบาลชุมชน และสสจ. เป็นผู้สำรวจและดำเนินการเอง ทำให้ปริมาณการสั่งซื้อยาสามัญประจำบ้านเพิ่มมากขึ้น

สำหรับปัญหาในการดำเนินงานคือขาดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานโดยตรง ทำให้ยังดำเนินงานได้ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ดังนั้นส่วนกลางควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจำหน่ายยาสามัญประจำบ้านทางโทรทัศน์ให้มากขึ้นเพื่อที่ชาวบ้านจะได้เข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้รายการยาสามัญประจำบ้านยังไม่ครอบคลุม รัฐจึงควรแก้ไขให้แบ่งประเภทรายการยาสามัญประจำบ้าน ยา OTC (Over Counter Table drug) ยาแผนโบราณ ยาสมุนไพร รวมถึงยาที่เภสัชขายได้ ให้ชัดเจนใน พรบ.ยาฉบับใหม่ (สสจ. เชียงใหม่ ได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ด้วย) และควรมีกรรมการระดับชาติมาดูแลโดยเฉพาะเพื่อให้รายการยาสามัญประจำบ้านมีความครอบคลุมมากขึ้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 19-20)

2.4 พัฒนาสถานที่จำหน่ายยาให้เป็นแหล่งบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพในชุมชน

และสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในสถานพยาบาลและสถานที่จำหน่ายยาสั่งจ่ายยา และใช้ยาอย่างเหมาะสม

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

การพัฒนาสถานประกอบการให้มีคุณภาพมาตรฐาน

- ด้านยา มีการตรวจสอบสถานที่ร้านขายยาประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมาตรฐานร้านขายยาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจากในปี 2542 มีโครงการร้านขายยาพัฒนาซึ่ง สสจ.เชียงใหม่ได้ร่วมกับคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จัดทีมพัฒนาร้านขายยา มีร้านขายยาประเภทต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการจำนวนมาก มีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ พัฒนาด้านข้อมูลวิชาการมากขึ้น และมีการออกตรวจแนะนำ ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งได้มีการพัฒนาแบบตรวจร้านขายยาประเภทต่าง ๆ ขึ้นใหม่ มี

รายละเอียดที่ชัดเจนสามารถใช้ประกอบการตรวจสอบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สสจ.เชียงใหม่ ยังได้พัฒนาระบบการตรวจร้านอาหารโดยใช้แบบมาตรฐานการตรวจขึ้นมาในปี 2543-2544 เพื่อแก้ไขการตรวจร้านของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติไม่เหมือนกัน รวมทั้งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของร้านอาหารนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในอนาคต รวมทั้งได้ร่วมกับชมรมร้านอาหารจังหวัดเชียงใหม่ จัดเสวนาเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ยาใหม่ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาเป็นประธานซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมากและในปี 2544 กลุ่มงานได้จัดทำโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนาปรับปรุงสถานประกอบการของตนเองหลังจากได้รับใบอนุญาตไปแล้ว ยกกระดับเข้าสู่ระบบ GMP ทุกแห่ง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมที่สถานประกอบการทุกแห่งต้องเข้าสู่ระบบนี้ในปี 2546

(สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 22)

2.5 ยกกระดับสถานที่ผลิตอาหารที่มีคุณลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้มี คุณลักษณะที่ดี

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่ (ดูรายละเอียดการดำเนินงานในภาคผนวก ก.)

การพัฒนาระบบการผลิตอาหาร ในด้านการพัฒนาระบบการผลิตนั้น ในปี 2542 ได้มีการพัฒนาแบบตรวจ GMP ของโรงงานผลิตอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น แบบตรวจ GMP ของโรงงานน้ำดื่ม แบบตรวจ GMP ของกลุ่มอาหารสำเร็จรูป (ฟป,พท) ซึ่งจะทำการตรวจสอบสถานที่ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่วนโรงงานน้ำดื่มนั้นได้มีการนำระบบ HACCP มาแก้ไขปัญหาการผลิตและยกระดับการผลิต ในปี 2544 กลุ่มงานได้จัดทำโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนาปรับปรุงสถานประกอบการของตนเองหลังจากได้รับใบอนุญาตไปแล้ว

ยกกระดับเข้าสู่ระบบ GMP ทุกแห่ง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมที่สถานประกอบการทุกแห่งต้องเข้าสู่ระบบนี้ในปี 2546 นอกจากนี้ยังได้มีการดำเนินงานการส่งเสริมคุณภาพของผลิตภัณฑ์สุขภาพในโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยได้มีการอบรมความรู้ด้าน GMP แก่ กลุ่มแม่บ้านต่างๆ

(สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 10, 18, 37)

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาฯแผนโบราณและสมุนไพร

ผลการดำเนินงานของ อย.

ในแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 ได้วางแนวยุทธศาสตร์ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการแพทย์แผนไทย การปฏิรูประบบราชการและการบริหารให้มีแผนงานร่วมกัน และการผสมผสานให้การบริการด้านการแพทย์แผนไทย ในระบบสาธารณสุขของรัฐทุกระดับ จึงอาจนับได้ว่านโยบายของรัฐมีแนวโน้มที่ดีต่อการพัฒนาของยาแผนโบราณและยาสมุนไพร

สำหรับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมยาแผนโบราณและยาสมุนไพรที่ผ่านมามี
ดังนี้คือ

- มีการปรับปรุงรายการยาสามัญประจำบ้านของยาแผนโบราณให้มีเพิ่มมากขึ้น
และมีความยืดหยุ่นในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยามากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ยาแผนโบราณ
อย่างแพร่หลายมากขึ้นสำหรับการรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน
- เริ่มจัดทำบัญชียาจากสมุนไพรไว้ในรายการบัญชียาหลักแห่งชาติ
- จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตยาจากสมุนไพรเพื่อยกระดับ
มาตรฐานของผู้ผลิตยาแผนโบราณและยาสมุนไพรภายในประเทศและเป็นการส่งเสริมการส่งออก
ยาจากสมุนไพร
- จัดทำ monograph ของสมุนไพรไทยรวม 21 รายการ ตีพิมพ์ใน Thai Herbal
Pharmacopoeia รวม 2 volume (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2544 หน้า 23)
ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่
- งานสนับสนุนการแพทย์แผนไทยและประสานงานกับกลุ่มองค์กรและเครือข่าย
ที่เกี่ยวข้อง สสจ.เชียงใหม่ได้มีการดำเนินงานด้านนี้คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านวิชาการ
แพทย์แผนไทย, สนับสนุนเครือข่ายหมอเมือง โดยได้มีการสนับสนุนให้หมอเมืองมีความรู้ด้าน
กฎหมายและกฎหมายการประกอบโรคศิลปะ รวมทั้งได้ร่วมจัดนิทรรศการในงานฤดูหนาวทุกปี
และ สนับสนุนคลินิกบริการการแพทย์แผนไทย
- งานวิชาการด้านแพทย์แผนไทยและสมุนไพร สสจ.เชียงใหม่ได้มีการดำเนินงาน
ด้านนี้คือ ประชุมติดตามผลเรื่องหญ้าหวาน จัดการดูงานแพทย์แผนไทยแก่นักศึกษาเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดนิทรรศการการแพทย์แผนไทยร่วมกับเครือข่ายหมอเมือง และฝ่ายพัฒนา
บุคลากร ในงานฤดูหนาว และงานถ่านนาพฤกษชาติ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่,
2545 หน้า 33- 34)
- จากการทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนโบราณ
ยาสมุนไพรที่มีประโยชน์ เพื่อการบริโภคภายในประเทศ ของ สสจ.เชียงใหม่ ในแผนพัฒนาฯฉบับ
ที่ 8 พบว่ายังมีปัญหาที่พบในการดำเนินงานหลายประการ โดย สสจ.เชียงใหม่ ได้แสดงความเห็น
เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆในการดำเนินงาน ว่า ปัญหาที่พบในการด้าน
ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนโบราณ ยาสมุนไพรมีหลายประการดังนี้คือ 1) โรงพยาบาล
ของรัฐยังมีการบรรจุ บุคลากร อายุรเวช, เภสัชแผนโบราณ ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร 2) การขอขึ้นทะเบียน
ตำรับยาสมุนไพรชามาก เพราะกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตยาสมุนไพรต้องขออนุญาตเป็น
โรงงานผลิต จะผลิตในบ้าน หรือใต้ถุนบ้านไม่ได้ และต้องผลิตให้ได้ GMP ซึ่งทำได้ยาก และมี

ค่าใช้จ่ายสูง ผู้ผลิตบางรายก็ไม่สามารถผลิตได้ ทำให้ยังมีปัญหาผู้ประกอบการลักลอบขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในท้องตลาดอยู่เนื่องจากกฎหมายด้านสมุนไพรยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรเท่าที่ควร ดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมายด้านการผลิตสมุนไพรให้ชัดเจน ให้มีการแบ่งลักษณะภูมิปัญญาไทยให้ชัดเจนเป็นระบบ โดยมีกฎหมายมารองรับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 25)

2.7 พัฒนาระบบการคัดเลือกและจัดหายาในสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพตลอดจนปรับปรุงรายการยาที่เหมาะสมในแต่ละแหล่ง

ผลการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่

- ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2544 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ตามนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ด้านการคัดเลือกยาและเวชภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน พบว่า ในปี 2544 มี การดำเนินการสืบราคาในการจัดซื้อเวชภัณฑ์รวมทั้งจังหวัด

สำหรับการดำเนินงานในปี งบประมาณ 2545 ของสสจ. เชียงใหม่พบว่ายังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการคัดเลือกรายการยาที่เหมาะสมของสถานพยาบาลที่มีขนาดใหญ่ และปัญหาการส่งข้อมูลของบริษัทยาไม่ครบถ้วนและไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร รวมถึงมีการจัดส่งยาจากบริษัทล่าช้า และสำหรับข้อเสนอแนะแก่ส่วนกลางคือ ควรมีการจัดสัมมนาวิชาการเรื่องการบริหารจัดการการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์รวมเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทุกปี (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ 2545, หน้า 38-40)

2. แผนหลัก: การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

2.1 กำกับดูแลข้อมูลด้านฉลากและเอกสารกำกับอาหารและยาให้มีข้อมูลถูกต้องครบถ้วนและมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค

ผลการดำเนินงานของอย. (ดูรายละเอียดการดำเนินงานในภาคผนวก ค.)

อย. ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การรับรู้และการใช้ประโยชน์ข้อมูลบนฉลากอาหาร

- การพิจารณาอนุญาตและการยื่นขออนุญาตเกี่ยวกับการแสดงฉลากโภชนาการบนฉลากอาหาร (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2544 หน้า 72-73)

ผลการดำเนินงานในส่วนภูมิภาค

แผนพัฒนาฉบับที่ 8 จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วมในการดำเนินการเพื่อลดหรือขจัดการกระทำผิดกฎหมายปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในด้านตรวจเฉพาะฉลากอาหารควบคุมเฉพาะ 251,205 ตัวอย่าง

พบถูกต้อง ร้อยละ 86.25 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องมีผลถูกต้อง ร้อยละ 90 ส่วนผลากอาหารกำหนดคุณภาพมาตรฐาน ผลากอาหารทั่วไป และผลากถุงยางอนามัย ไม่มีการรายงานการตรวจ (กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า จ)

ผลการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่

จากผลการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่ายังทำได้ไม่ทั่วถึงและยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ของ อย. โดย อาหารและยาส่วนใหญ่มีการแสดงผลถูกต้องเกินร้อยละ 70 (โดยจากการส่งตรวจตัวอย่างอาหารทั้งหมด 2,507 ตัวอย่าง พบว่าแสดงผลถูกต้อง 1,980 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 78.9 และ จากการส่งตรวจตัวอย่างยา ทั้งหมด 950 ตัวอย่าง พบว่าแสดงผลถูกต้อง 845 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 88.9) ซึ่ง คงต้องมีการเฝ้าระวังมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ อาหารและยาที่มีการแสดงผลถูกต้องเกินร้อยละ 90 ต่อไป (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2545 หน้า 15)

3.2 ควบคุมดูแลกระบวนการส่งเสริมการขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรงและการโฆษณาให้มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน

ผลการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่

การดำเนินงานเฝ้าระวังการโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในปี 2543 พบปัญหาหลัก ๆ อยู่หลายประการ คือ การโฆษณาโอ้อวด ข้อมูล, สรรพคุณเกินความจริง, การโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต, การโฆษณาแอบแฝง เป็นต้น ในส่วนของการติดตามตรวจสอบทำได้ โดย สสจ. เชียงใหม่ มีความเห็นว่าในด้านการขายตรงและโฆษณาพบว่าควบคุมได้ยาก เพราะเป็นลักษณะ MLM ไม่รู้ว่าขายที่ไหนทำให้หาหลักฐานเอาผิดได้ยาก สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานก็คือการใช้โฆษณาผ่านโฆษณา เช่น โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งได้ผลเป็นอย่างมาก หรือการคิดอาวธทางปัญญาให้แก่ผู้บริโภค โดยควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคให้รู้เท่าทันไม่หลงเชื่อการขายตรงหรือโฆษณาที่หลอกลวง หรือเกินจริง รวมทั้งควรให้ความรู้ว่ามีเมื่อเกิดปัญหาแล้วต้องการจะไปร้องเรียน ควรไปร้องเรียนที่ไหน และดำเนินการอย่างไรบ้าง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ 2545, หน้า 30)

ผลการดำเนินงานของ อย.

ผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในปี 2543 อย. ได้ดำเนินการตรวจสอบการโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพตามสื่อต่างๆทุกประเภท หลังจากที่ผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาดในเขตกรุงเทพฯ ว่ามีการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือไม่ โดยสามารถตรวจสอบได้ทั้งสิ้น 15,436 รายการ คิดเป็นร้อยละ 235.66 ของเป้าหมาย (6,550 แห่ง) โดย ยามีเป้าหมาย 500 รายการ ตรวจสอบได้ 5,497 รายการ คิดเป็น ร้อยละ

1,099.40 ส่วน อาหาร มีเป้าหมาย 4,000 รายการ ตรวจสอบได้ 4,021 รายการ คิดเป็น ร้อยละ 100.53 เป็นต้น (กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 63)

3.3 การดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคของ อย.

นโยบายการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประจำปีงบประมาณ 2543 เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคด้านอาหารและยา ได้เน้นการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งแก่ผู้บริโภคโดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยผ่านองค์กร เช่น องค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์เพื่อผู้บริโภค โรงเรียน สถาบันการศึกษา สมาคมผู้ประกอบการ และองค์กรต่างๆ โดยสนับสนุนให้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ ปฎิบัติตัวในการคุ้มครองตนเอง รวมถึงกันเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคและร่วมดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย โดยให้องค์กรที่มีความพร้อมเสนอโครงการเข้ามาให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณา ทั้งนี้เพื่อปรับมาตรการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความสะดวก คล่องตัว ไม่ติดระบบราชการ โดยมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ดังนี้ (ดูรายละเอียดโครงการในภาคผนวก ก.)

- โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค
- โครงการเสริมสร้างความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิผู้บริโภค
- โครงการสายด่วนผู้บริโภค
- โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางหนังสือพิมพ์
- การประสานบริการเรื่องร้องเรียน
- การวิเคราะห์ข้อมูลร้องเรียน
- การเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ
- งานด้านระบบสารสนเทศ
- โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อ
- โครงการรณรงค์ อ่านฉลากโภชนาการ

(กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, รายงานประจำปี 2543 หน้า 69-76)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8

แผนงาน	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา	วัตถุประสงค์ที่ 1	ในแผนฯ 8 มีวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารและยาที่มีคุณภาพปลอดภัย มีประสิทธิภาพกระจายอย่างเหมาะสม	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มุ่งพัฒนาการวิจัยและเฝ้าระวังคุณภาพและราคาอาหารและยาในท้องตลาด ให้มีความครอบคลุมและทั่วถึง และพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพทางห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตรวจวิเคราะห์คุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้โรงงานผลิตอาหารและยาภายในประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ในการผลิต โดยมีการพัฒนาระบบการผลิตอาหารได้แก่ การพัฒนาแบบตรวจ GMP ของโรงงานผลิตอาหารประเภทต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา (ต่อ)	วัตถุประสงค์ที่ 2	พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและยาให้มีมาตรฐานในระดับสากลและมีการพัฒนาการค้าเป็นการตามนโยบายแห่งชาติด้านอาหารและยาให้บรรลุผล	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผลิตภัณฑ์คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอาหารและยา ตลอดจนการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ กำกับดูแลความปลอดภัยด้านอาหารและยา ประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน <p>ในการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติด้านอาหารและยาให้บรรลุผล</p>
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ	วัตถุประสงค์ที่ 1	ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาต / ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องเหมาะสม	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผู้ประกอบการคือพัฒนาระบบพิจารณาอนุญาตการขึ้นทะเบียนรับอาหารและยาและทบทวนให้มีความเหมาะสม โดยมีการปฏิบัติปฏิบัติงานดังนี้</p>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)	วัตถุประสงค์ที่ 1 (ต่อ)		<p>การสำรวจจำนวนผู้ประกอบการด้านอาหารและจำนวนทะเบียนผู้ประกอบการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแก้ไขเลขทะเบียนอาหาร - การอนุญาต การย้าย ยกเลิก แก้ไขใบอนุญาตต่าง ๆ
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)	วัตถุประสงค์ที่ 2	ผู้ประกอบการมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่ายถูกต้องตามกฎหมาย	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ดังนี้ผู้ประกอบการคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนากลยุทธ์ให้ทันสมัยและเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา 2. กำกับดูแลสถานประกอบการให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและให้อาหารและยามีคุณภาพปลอดภัยและมีประสิทธิภาพรวมทั้งดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดในกฎหมาย โดยมีการปฏิบัติงานดังนี้ - การตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ สถานที่จำหน่าย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)	วัตถุประสงค์ที่ 2 (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย - การดำเนินการโครงการร้านชำปลอดภัยอันตราย
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)	วัตถุประสงค์ที่ 3	<p>สถานประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับ</p> <p>การพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนด</p>	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 3 ด้านผู้ประกอบการคือ</p> <p>1. พัฒนาสถานที่จำหน่ายยาให้เป็นแห่งบริการสาธารณสุขให้มีความภาพในชุมชน โดยมีการปฏิบัติงาน คือ การพัฒนาระบบการคัดเลือกและจัดหายาในสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพตลอดจนปรับปรุงรายการยาที่เหมาะสมในแต่ละแห่ง</p> <p>2. ยกกระดับสถานที่ผลิตอาหารที่มีคุณภาพดี มาตรฐานในครัวเรือนให้มีสัญลักษณ์ที่ดี โดยมี การปฏิบัติงานคือ การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์สุขภาพในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การอบรมความรู้ด้าน GMP แก่กลุ่มแม่บ้านต่างๆ</p>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

นโยบาย	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)	หัวข้อวัตถุประสงค์ที่ 3 (ต่อ)		<p>3. สนับสนุนส่งเสริมให้โรงงานผลิตอาหารและยาภายในประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต โดยมีการปฏิบัติงาน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการด้านอาหารและยาให้ได้ GMP - การส่งเสริมการผลิตสมุนไพร และงานสนับสนุนการแพทย์แผนไทย
			<p>4. พัฒนาระบบการคัดแยกและจัดหายาในสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพตลอดจนปรับปรุงรายการยาที่เหมาะสมในแต่ละแหล่ง</p> <p>5. พัฒนาศูนย์เชี่ยวชาญหลักแห่งชาติให้ทันสมัย และตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสาธารณสุขของประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้สถานพยาบาลของรัฐและเอกชน</p>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

นโยบาย	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
<p>แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ (ต่อ)</p>	<p>วัตถุประสงค์ที่ 3 (ต่อ)</p>		<p>6. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในสถานพยาบาลและสถานที่จำหน่ายยาตั้งขายยาและใช้ยาอย่างเหมาะสม โดยมีการปฏิบัติงานคือ โครงการพัฒนาสถานประกอบการให้มีคุณภาพมาตรฐาน ได้แก่ การตรวจสถานที่ร้านขายยาประเภทต่างๆ</p>
<p>แผนงานเสริม : แผนงานการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค</p>	<p>วัตถุประสงค์ที่ 1</p>	<p>ผู้บริโภคมีความรู้ในการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างเหมาะสม</p>	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ของแผนงานเสริมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำกับดูแลข้อมูลด้านฉลากและเอกสารกำกับอาหารและยาให้มีข้อมูลถูกต้องครบถ้วนและมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค 2. ควบคุมดูแลกระบวนการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรง และการโฆษณา ให้มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน โดยมีการปฏิบัติงานคือ การเฝ้าระวังการโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนงานและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	รายละเอียด	การปฏิบัติงาน
<p>แผนงานเสริม : แผนงาน การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค (ต่อ)</p>	<p>วัตถุประสงค์ ที่ 2</p>	<p>ผู้บริโภคทราบสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้บริโภคและได้รับความเป็นธรรมเมื่อร้องทุกข์</p>	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 คือการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคด้านอาหารและยา โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มีการดำเนินงาน โครงการดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค - โครงการเสริมสร้างความตื่นตัวในโอกาสปกป้องสิทธิผู้บริโภค - โครงการสายด่วนผู้บริโภค - โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางหนังสือพิมพ์ - การประสานบริการเรื่องร้องเรียน - การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องร้องเรียน - การเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ - งานด้านระบบสารสนเทศ - โครงการอื่นๆ (ดูภาคผนวก ค)

2. ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบาย และการปฏิบัติงานการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา

ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคมีความคิดเห็นในนโยบายและการปฏิบัติงานการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านอาหาร และยาในแผนฯ 8 ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ

ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นที่สามารถดำเนินงานสอดคล้องตามนโยบายได้เป็นอย่างดี ส่วนผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามนโยบายในแผนฯ 8 ของผู้ปฏิบัติงานยังไม่บรรลุผล และสอดคล้องตามนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะใช้เกณฑ์ชี้วัดผลการปฏิบัติงานต่างกัน โดยผู้ปฏิบัติงานก็ใช้มาตรชี้วัดผลปฏิบัติงานจากส่วนกลางเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย ส่วนผู้บริโภคใช้การได้รับการคุ้มครองตามสิทธิผู้บริโภค 5 ประการ (ดังที่แสดงไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541) เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่ายังไม่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิผู้บริโภคเกือบทุกด้านเท่าที่ควร ดังนี้

- สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร รวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริงและปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภค รวมตลอดถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าหรือรับบริการ โดยไม่เป็นกรรม โดยจะเห็นได้จากการที่ผู้บริโภคมีความรู้ ค่อนข้างจำกัดในเรื่องข้อมูลที่ปรากฏในฉลากและเอกสารกำกับยา

- สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการโดยความสมัครใจของผู้บริโภคและปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม โดยเห็นได้จากการที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอิสระเต็มที่ในการเลือกซื้อหรือเลือกใช้บริการขึ้นกับการที่แพทย์สั่งให้ใช้หรือการที่เภสัชกรหรือผู้ประกอบการพยายามจะขาย โดยมีการอ้างข้อมูลเพื่อมาชักจูงใจ

- สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว โดยจะเห็นได้จากผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ โดยยังขาดความรู้ที่ถูกต้องทั่วถึงและ ครบคลุม เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านอาหารและยา

- สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามข้อ 1, 2, 3 และ 4 ดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากผู้บริโภคยังไม่ได้รับการคุ้มครอง

ชดใช้ค่าเสียหายเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคด้านอาหารและยาเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อเวลาได้รับความเสียหายขึ้น ผู้บริโภคต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเกิดจากความผิดของผู้ประกอบการและเสียค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์เอง ขั้นตอนในการพิสูจน์ก็มีความซับซ้อน ยุ่งยากเกินกว่าที่ผู้บริโภคจะดำเนินการได้เอง เวลาในการพิสูจน์บางครั้งต้องใช้เวลานาน กรณีเกิดปัญหาผู้บริโภคแพ้ยาอันเนื่องมาจากการสั่งใช้ยาของแพทย์หรือเภสัชกร ก็มักจะร้องเรียนไม่ค่อยได้เพราะแพทย์หรือเภสัชกรมักอ้างว่าการแพ้ยาเป็นลักษณะส่วนบุคคลซึ่งพิสูจน์ได้ยาก นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังมีการร้องเรียนว่าถูกเอารัดเอาเปรียบในการทำสัญญาเกี่ยวกับอาหารและยาอยู่เป็นประจำ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
1. การดูแลผลิตภัณฑ์อาหารและยามีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ได้มาตรฐาน	<p>เกณฑ์ที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่จะอิงตามแผนพัฒนาฉบับที่ 8 คือ ผลิตภัณฑ์อาหารและยาได้มาตรฐานอย่างน้อยร้อยละ 90 โดยจะใช้เกณฑ์ว่าต้องได้มาตรฐานร้อยละ 90 แต่อาหารนั้นจะใช้เกณฑ์คือต้องมาตรฐานร้อยละ 80 ทั้งนี้ได้ปรับปีตามความเหมาะสม โดยรายละเอียดในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มีดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านการผลิตอาหารและยาตาม GMP นั้นใช้เกณฑ์คือผู้ประกอบการต้องได้ GMP 100% โดยผู้ประกอบการรายใหม่เน้นได้ GMP 100% ส่วนผู้ประกอบการรายเก่าพบว่ายังมีปัญหา โดยได้ GMP เพียง 60 % - ด้านการกำหนดมาตรฐานของอาหารและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสุขภาพและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและทันเหตุการณ์ 	<p>หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายในด้านนี้ยังไม่ชัดเจนนักหรืออาจมีแต่ไม่มีการเผยแพร่และนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากการทำงานที่สามารถกำจัดผลิตภัณฑ์อาหารและยาที่ไม่มีคุณภาพมาตรฐานออกจากร้านค้าได้</p>

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
<p>1. การดูแลผลิตภัณฑ์อาหารและยามีสภาพและคุณภาพที่ดี</p>	<p>- เนื่องจากกำหนดให้รัฐมนตรีสามารถประกาศมาตรฐานอาหารได้ ทำให้ทันสมัยสอดคล้องทันกับเหตุการณ์ โดยส่วนใหญ่อาหารที่ส่งออกจะต้องผลิตให้ได้ตามมาตรฐานอาหารที่เป็นข้อกำหนดสากล เช่น การจำกัดปริมาณเชื้อแบคทีเรียจำพวก Coliform , E.coli ไม่ให้มีเกินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่อาหารที่ผลิตในไทยก็มิบางชนิดที่ไม่ได้มาตรฐาน การดัดแปลงอาหารต่างประเทศ เช่น กุนเชียง เบคอน ได้กรอก ถ้าใช้มาตรฐานที่เป็นข้อกำหนดสากลก็จะไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากมีปัญหาดังๆ เช่น สภาพภูมิอากาศต่างกัน ทำให้มีปัญหาเรื่อง การกำหนดวันหมดอายุต่างๆซึ่งตอนนี้ก็มีการขอขึ้นแก้ไขมาตรฐานของอาหารแต่ละชนิดเป็นรายการไป</p> <p>- ด้านการพัฒนาการวิจัยและเฝ้าระวังคุณภาพและราคาอาหารและยาในท้องตลาด ให้มีความครอบคลุมและทั่วถึง ตลอดจนการพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพทางห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ</p>	

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
1. การดูแลผลิตภัณฑ์อาหารและยาให้มีสภาพและคุณภาพที่ดีมาตรฐาน (ต่อ)	<p>- การสำรวจอาหารและยาในท้องตลาดในเขตอำเภอเมืองของเชียงใหม่ยังไม่สามารถทำได้ครอบคลุม ดังนั้นจึงตรงเฉพาะแหล่งตลาดที่เป็นผู้นำส่งเพราะสินค้าในตลาดนี้จะต้องถูกส่งไปตามตลาดอื่นอยู่แล้ว ผลการตรวจพบว่า ข้าราชการฐานมากกว่าร้อยละ 90 ส่วนอาหารยังทำไม่ได้ถึงเกณฑ์ อาหารประเภท น้ำดื่ม น้ำแข็ง ของคอง เนื้อสัตว์ จะตรงเฉพาะกลุ่มเดียว เพราะค่าตรวจแพง และตรวจยาก อีกทั้งอาหารมีหลายชนิด และมีสารที่ใส่เกือบในหลายประเภท ทำให้ตรวจได้ไม่ครบ ดังนั้นส่วนกลางควรมีการแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบชนิดและปริมาณของอาหารให้เหมาะสม</p>	<p>มาตรการในการควบคุม กำกับ ดูแล กระบวนการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรงและการโฆษณาให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วนแก่ผู้บริโภคยังไม่ดีพอทำให้ยังมีการโฆษณาชวนเชื่อสรรพคุณ ที่เกินจริง เพื่อชักจูง โนมนาวให้ผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หลงเชื่อและทำให้ได้รับอันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้นๆหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับราคา</p>
2. การดูแลผู้ประกอบการให้จำหน่ายอาหารและยาอย่างถูกต้องกฎหมาย	<p>ผู้ประกอบการจำหน่ายถูกต้อง ประมาณ 70 - 80 % โดยผู้ปฏิบัติงานได้มีการดำเนินงานดังนี้</p> <p>- ด้านการควบคุม กำกับ ดูแลกระบวนการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรงและการโฆษณาให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน</p>	<p>มาตรการในการควบคุม กำกับ ดูแล กระบวนการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรงและการโฆษณาให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วนแก่ผู้บริโภคยังไม่ดีพอทำให้ยังมีการโฆษณาชวนเชื่อสรรพคุณ ที่เกินจริง เพื่อชักจูง โนมนาวให้ผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หลงเชื่อและทำให้ได้รับอันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้นๆหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับราคา</p>

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
<p>2. การดูแลผู้ประกอบการให้จำหน่ายอาหารและยาอย่างถูกต้อง</p>	<p>- ในด้านการขายตรงและโฆษณาพบว่าควบคุมได้ไม่ทั่วถึง เพราะเป็นลักษณะการขายตรง (MLM) แนนอน ซึ่งทำให้ไม่ทราบแหล่งที่ขาย ดังนั้น ควรแก้ไขโดยเน้นป้องกันที่ผู้บริโภคมากกว่าผู้ประกอบการ โดยควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคให้รู้เท่าทันไม่หลงเชื่อการขายตรงหรือโฆษณาที่หลอกลวง หรือเกินจริง รวมทั้งควรรู้ว่าเมื่อเกิดปัญหาแล้วต้องการจะไปร้องเรียน ควรไปร้องเรียนที่ไหน และดำเนินการอย่างไรบ้าง</p>	
		<p>- ด้านการตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ ณ สถานที่จำหน่าย จากการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็ยังพบว่าสินค้าหลาย ๆ ชนิดมีปัญหาการหมดอายุ การเสื่อมคุณภาพ และไม่มีทะเบียนจำหน่ายอยู่ ซึ่งหากผู้บริโภคซื้อไปอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคได้โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่เห็นว่า น่าจะมีการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานของห้างต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายจัดซื้อและฝ่ายตรวจสอบคุณภาพสินค้า ควบคุมไปกับการตรวจดำเนินการต่อผู้ผลิตและต่อผู้จำหน่าย</p>

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
<p>2. การดูแลผู้ประกอบการให้จำหน่ายอาหารและยาอย่างถูกกฎหมาย (ต่อ)</p>	<p>(ห้างสรรพสินค้า) ตามกฎหมายอย่างเรียบร้อย ตั้งแต่ได้จากการดำเนินการตรวจสอบในปีที่ผ่านมาจะเห็นว่ามีการตรวจสอบพบผลิตภัณฑ์ที่มีปัญหาค่าลงอย่างชัดเจน ผู้จำหน่ายมีความกระตือรือร้นในการตรวจสอบมากขึ้น หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องควรร่วมกับการพัฒนาความรู้ น่าจะทำให้สถานการณ์ด้านนี้ดีขึ้นอย่างแน่นอน</p>	
<p>3. สิทธิผู้บริโภค</p>	<p>พบว่าผู้บริโภคได้มีการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิบางด้านดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหาหรือ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ต่างๆมากขึ้น และเจ้าหน้าที่ก็ได้ดำเนินการกับผู้กระทำผิดทุกราย - โดยในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะทราบวิธีดูข้อมูลด้านตลาดและเอกสารกำกับอาหารและยาที่ถูกต้องจากโฆษณาของ ออ. เช่นเรื่อง การรณรงค์ให้อ่านฉลากก่อนซื้อต่างๆ ด้านการดำเนินการของสสจ.เชิงใหม่เน้นเกี่ยวกับโรเบริยน์คุ้มครองผู้บริโภค แต่การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคบางด้านยังไม่ดีเท่าที่ควร 	<p>ผู้บริโภคยังขาดความตระหนักถึงสิทธิเกือบทุกด้านทั้งเรื่องสิทธิในด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าและบริการและ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายเมื่อถูกละเมิด เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งรับผิดชอบด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ยังไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดจากอาหารและยาที่คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ตลอดจนคำพรณมาคุณภาพผลิตภัณฑ์อาหารและยาที่ยังไม่เพียงพอและไม่เป็นจริงแก่ผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ข้อมูลยังไม่ครบคลุม ขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งไม่ทันต่อสถานการณ์ ทิศทางการเผยแพร่</p>

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภค ด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
<p>3. สิทธิผู้บริโภค (ต่อ)</p>	<p>- เกณฑ์ความถูกต้องของฉลากและเอกสารกำกับอาหารและยาที่ย่อย. กำหนดนั้น ยังทำไม่ได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด</p> <p>- พบว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค - พบว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไทยยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เช่น พรบ. ยาในกฎหมายฉบับเดิมยังมีบทกำหนดโทษไม่เข้มงวดเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับ พรบ. เครื่องสำอางที่เข้มงวดมากโดย ถ้ามีการผลิตเครื่องสำอางที่ต่ำกว่ามาตรฐานจะใช้วิธีดำเนินการด้าน post marketing มากกว่า pre marketing ดังนั้นควรแก้ไขกฎหมายให้มีรูปแบบใกล้เคียงกันและควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะ เพื่อความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้บริโภค</p>	<p>ข้อมูลยังไม่ชัดเจน ระบบและวิธีการให้ข้อมูลข่าวสารยังไม่เป็นระบบและวิธีการที่นำไปสู่การปรับกระบวนการความคิดของผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การรู้จักที่จะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาหารและยาด้วยตนเอง รวมถึง ผู้บริโภคยังไม่มีมารวมตัวกันเท่าที่ควร ทำให้ขาดพลังในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์แห่งสิทธิผู้บริโภค สิ่งที่น่าแปลกคือมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคเกิดขึ้นน้อยมาก และที่เกิดขึ้นนั้นก็ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ แม้จะได้รับความหนุนมาจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในหลายๆด้านก็ตาม เพราะหากผู้บริโภคมาร่วมตัวกันเป็นองค์กรผู้บริโภค ในชุมชนของตนก็จะมีพลังในการจัดการเรียนรู้ให้สมาชิกของชุมชน สร้างศูนย์ข้อมูลผู้บริโภค เผยแพร่กระจายความรู้ในชุมชนผ่านสื่อชุมชน เช่น เสียงตามสายในชุมชน เป็นต้น</p>

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน การคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (ต่อ)

เรื่อง	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้บริโภค
4. ความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน	<p>ด้านความร่วมมือในการดำเนินงานพบว่ดีขึ้น เนื่องจาก มี Compliance policy คือข้อตกลงรวมค่านิยมงานที่มีการทำทุกปี ทำให้มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น เหมือนกันทั้งประเทศ แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีและทั่วถึงเพียงพอ ทำให้การดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและบรรลุผลเท่าที่ควร</p>	<p>ทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติทางด้านอาหารและยายังไม่บรรลุผลเท่าที่ควรเพราะองค์กรผู้บริโภคที่ระดมร่วมมือมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นภาระของรัฐ ความร่วมมือยังมีไม่มากพอ อาจเนื่องจากระเบียบด้านการจัดการและข้อมูลข่าวสารยังไม่เชื่อมถึงกันเท่าที่ควร รวมทั้ง ขาดความต่อเนื่องในด้านบุคลากรที่มีประสบการณ์กันเช่นเวลาที่มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง อย. กับองค์กรผู้บริโภค พบว่า อย. มีการเบียดเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ไปอยู่ที่เสี่ยวเวลาในการเรียนรู้ และขาดความต่อเนื่องในการทำงานนอกจากนี้ความเข้าใจระหว่างองค์กรผู้บริโภคทั้งยังไม่มากพอ ทำให้การดำเนินงานไม่พัฒนาและรวดเร็วเท่าที่ควร</p>
5. ในด้านความสอดคล้องระหว่างนโยบายและการปฏิบัติงานด้านต่างๆ	<p>โดยรวมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยานั้นพบว่า นโยบายและการปฏิบัติงานไปกันได้ด้วยดีเพราะ อย. มี Compliance Policy ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาด้านการดำเนินงานตามนโยบาย</p>	<p>สรุปการดำเนินงานโดยภาพรวมของหน่วยงานภาครัฐ ยังขาดกลไกที่จะสนับสนุนการดำเนินงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดความต่อเนื่อง การปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคของหน่วยงานภาครัฐยังไม่เน้นการเฝ้าระวัง ซึ่งเป็นลักษณะการปฏิบัติงานแบบตั้งรับมากกว่าการปฏิบัติงานเชิงรุก</p>

จากการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนงานหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยรวมพบว่าสามารถดำเนินงานได้สอดคล้องตามนโยบายเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีนโยบายร่วมทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ โดยผลการดำเนินงานตามแผนงานหลักในแต่ละด้านมีดังนี้คือ

ด้านการส่งเสริมคุณภาพด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา

- ด้านคุณภาพมาตรฐานของอาหารและยา

จากการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่าด้านยานั้นเข้ามาตรฐานตามเกณฑ์คือร้อยละ 90 และ 93.3 ในปี 2542 และ 2543 ตามลำดับ ส่วนด้านอาหารยังทำได้ไม่ถึงร้อยละ 90 ตามเกณฑ์ เพราะอาหารมีหลายชนิด และมีสารที่ใส่เจือปนหลายประเภท ทำให้ตรวจได้ไม่ครบ

- ด้านการยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการด้านอาหารและยาให้ได้ GMP

ในแผนฯ 8 อย. ได้มีการประกาศใช้ GMP เป็นกฎหมาย โดยจากการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่า สามารถดำเนินการได้ผลดีในผู้ประกอบการรายใหม่ มากกว่าผู้ประกอบการรายเก่า สำหรับเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานคือ ผู้ประกอบการต้องได้ GMP ร้อยละ 100 โดยผู้ประกอบการรายใหม่ได้ GMP ร้อยละ 100 ส่วนผู้ประกอบการรายเก่าได้ GMP เพียงร้อยละ 60 เท่านั้น

จากการดำเนินงานของส่วนภูมิภาค (75 จังหวัดของประเทศไทย) ประจำปีงบประมาณ 2541 พบว่า สถานที่ผลิตยาแผนปัจจุบัน พบเข้าเกณฑ์ GMP คิดเป็นร้อยละ 81.05 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ต้องเข้าเกณฑ์ มาตรฐาน GMP ร้อยละ 100 สำหรับ สถานที่ผลิตน้ำบริโภคน้ำ พบเข้าเกณฑ์มาตรฐานตามเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 74.09 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ต้องเข้าเกณฑ์มาตรฐานฯ ร้อยละ 60

- ด้านการประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่ามีความร่วมมือของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาของภาครัฐและเอกชน โดยรวมดีขึ้น เนื่องจาก Compliance Policy คือข้อตกลงร่วมดำเนินการที่มีการทำทุกปีทำให้มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น และดำเนินงานในรูปแบบที่เหมือนกันทั้งประเทศ แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีและทั่วถึงเพียงพอ ทำให้การดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและบรรลุผลเท่าที่ควร

ด้านการส่งเสริมคุณภาพด้านผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ

- ด้านกำกับดูแลสถานประกอบการให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย

จากการดำเนินงานของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่าผู้ประกอบการมีการจำหน่ายถูกต้องประมาณร้อยละ 70-80 โดยจากการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็ยังพบว่าสินค้าหลายชนิดมีปัญหาการหมดอายุ การเสื่อมคุณภาพ และไม่มีทะเบียนจำหน่ายอยู่ สำหรับการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย พบว่ามีความชัดเจนพอสมควรเนื่องจากมีการใช้ข้อตกลงร่วมปฏิบัติการระหว่าง อย. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานพบว่าอาหารเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีการดำเนินการทั้งตกเดือน ปรับ และสั่งฟ้องสูงสุด รองลงมาคือ ยาและสารเสพติดตามลำดับ จากการดำเนินงานโครงการร้านชำปลอดยาอันตราย ในปี 2543 พบว่า การขายยาต้องห้าม ในร้านขายของชำในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด มีแนวโน้มลดลงชัดเจน โดยเฉพาะยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ ยาชุด ยาฉีด ยาควบคุมพิเศษ แต่ยาปฏิชีวนะ ยาไม่มีทะเบียน ยังลดลงไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากยาสามัญประจำบ้านบางส่วนได้เข้าไปทดแทนยาอันตรายประเภทต่าง ๆ ในร้านชำ

- ด้านการพัฒนาสถานที่จำหน่ายยาให้เป็นแหล่งบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และการยกระดับสถานที่ผลิตอาหารให้มีสุขลักษณะที่ดี

จากการดำเนินงาน ของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่า ด้านยา ได้มีการตรวจสอบสถานที่ร้านขายยาประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมาตรฐานร้านขายยาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจากในปี 2542 มีโครงการร้านขายยาพัฒนา มีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ พัฒนาด้านข้อมูลวิชาการมากขึ้น และมีการออกตรวจแนะนำ ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งได้มีการพัฒนาแบบตรวจร้านขายยาประเภทต่าง ๆ ขึ้นใหม่ มีรายละเอียดที่ชัดเจนสามารถใช้ประกอบการตรวจสอบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สสจ. เชียงใหม่ ยังได้พัฒนาระบบการตรวจร้านขายยาโดยใช้แบบมาตรฐานการตรวจขึ้นมาในปี 2543-2544 เพื่อแก้ไขการตรวจร้านของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติไม่เหมือนกัน รวมทั้งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของร้านขายยานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ในส่วนการพัฒนากระบวนการผลิตอาหาร ในปี 2542 ได้มีการพัฒนาแบบตรวจ GMP ของโรงงานผลิตอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น แบบตรวจ GMP ของโรงงานน้ำดื่ม แบบตรวจ GMP ของกลุ่มอาหารสำเร็จรูป (พป,พท) ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบสถานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่วน โรงงานน้ำดื่มนั้น ได้มีการนำระบบ HACCP มาแก้ไขปัญหาการผลิตและยกระดับการผลิต นอกจากนี้ยังได้มีการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพของผลิตภัณฑ์สุขภาพในโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดย ได้มีการอบรมความรู้ด้าน GMP แก่กลุ่มแม่บ้านต่างๆ ในปี 2544 กลุ่มงานได้จัดทำโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการด้านอาหารและยา

พัฒนาปรับปรุงสถานประกอบการของตนเองหลังจากได้รับใบอนุญาตไปแล้ว ยกเว้นเข้าสู่ระบบ GMP ทุกแห่ง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมที่สถานประกอบการทุกแห่งต้องเข้าสู่ระบบนี้ในปี 2546

- ด้านการส่งเสริมยาแผนโบราณและสมุนไพร

จากการดำเนินงาน ของ อย. ได้มีการปรับปรุงรายการยาสามัญประจำบ้านของยาแผนโบราณให้มีเพิ่มมากขึ้นและมีความยืดหยุ่นในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยามากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ยาแผนโบราณอย่างแพร่หลายมากขึ้นสำหรับการรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยน้อยๆทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน เริ่มจัดทำบัญชียาจากสมุนไพรไว้ในรายการบัญชียาหลักแห่งชาติ จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตยาจากสมุนไพร เพื่อยกระดับมาตรฐานของผู้ผลิตยาแผนโบราณและยาสมุนไพรภายในประเทศและเป็นการส่งเสริมการส่งออกยาจากสมุนไพร รวมถึงจัดทำ monograph ของสมุนไพรไทยตีพิมพ์ใน Thai Herbal Pharmacopoeia

จากการดำเนินงาน ของสสจ.เชียงใหม่ พบว่า ปัญหาที่พบในการด้านส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนโบราณ ยาสมุนไพรมีหลายประการดังนี้คือ 1) โรงพยาบาลของรัฐยังมีการบรรจุ บุคลากร อายุรเวช, เกษัชแผนโบราณ ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร 2) การขอขึ้นทะเบียนตำรับยาสมุนไพรยากมาก เพราะกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตยาสมุนไพรต้องขออนุญาตเป็นโรงงานผลิต จะผลิตในบ้าน หรือใต้ถุนบ้านไม่ได้ และต้องผลิตให้ได้ GMP ซึ่งทำได้ยาก และมี ค่าใช้จ่ายสูง ผู้ผลิตบางรายก็ไม่สามารถผลิตได้ ทำให้ยังมีปัญหาผู้ประกอบการลักลอบขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในท้องตลาดอยู่เนื่องจากกฎหมายด้านสมุนไพรยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรเท่าที่ควร

ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

- ด้านการกำกับดูแลข้อมูลด้านฉลากและเอกสารกำกับอาหารและยาให้มีข้อมูล

ถูกต้องครบถ้วน

จากการดำเนินงานของส่วนภูมิภาค (75 จังหวัดของประเทศไทย) ในปีงบประมาณ 2541 ในด้านการตรวจเฉพาะฉลากอาหารควบคุมเฉพาะ 251,205 ตัวอย่าง พบถูกต้อง ร้อยละ 86.25 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องมีฉลากถูกต้อง ร้อยละ 90 ส่วนฉลากอาหารกำหนดคุณภาพมาตรฐาน ฉลากอาหารทั่วไป และฉลากถุงยางอนามัย ไม่มีการรายงานการตรวจ

จากการดำเนินงานของสสจ.เชียงใหม่ พบว่ายังทำได้ไม่ทั่วถึง และยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ของ อย. คือ อาหารและยามีการแสดงฉลากถูกต้องเกินร้อยละ 90 โดยอาหารและยาส่วนใหญ่มีการแสดงฉลากถูกต้องเพียงร้อยละ 78.9 และ จากการส่งตรวจตัวอย่างยา พบว่าแสดงฉลากถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.9

- ด้านการควบคุมดูแลกระบวนการส่งเสริมการขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรง และการโฆษณาให้มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน

จากการดำเนินงานของสสจ. เชียงใหม่ ในปี 2543 พบปัญหาหลายประการ คือ การโฆษณาโอ้อวด ข้อมูล, สรรพคุณเกินความจริง, การโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต, การโฆษณาแอบแฝง เป็นต้น ในส่วนของการติดตามตรวจสอบทำได้ยาก เพราะลักษณะ MLM ไม่รู้ว่าขายที่ไหนทำให้หาหลักฐานเอาผิดได้ยาก

จากการดำเนินการ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคของ อย. ได้เน้นการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งแก่ผู้บริโภคโดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยผ่านองค์กร เช่น องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์เพื่อผู้บริโภค โรงเรียน สถาบันการศึกษา สมาคมผู้ประกอบการ และองค์กรต่างๆ โดยมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค โครงการเสริมสร้างความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิผู้บริโภค โครงการสายด่วนผู้บริโภค โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางหนังสือพิมพ์ การประสานบริการเรื่องร้องเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลร้องเรียน การเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ งานด้านระบบสารสนเทศ โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อ โครงการรณรงค์ อ่านฉลากโภชนา

จากผลการปฏิบัติงานตามนโยบายในแต่ละด้านและความเห็นของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ว่าการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่สอดคล้องตามนโยบายแต่การดำเนินงานในบางด้านยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควรได้แก่

1. ด้านข้อมูลข่าวสาร

หน่วยงานภาครัฐซึ่งรับผิดชอบด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ยังไม่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดจากอาหารและยาที่คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการให้ข้อมูลยังไม่ครอบคลุม ขาดความต่อเนื่องไม่ทันต่อสถานการณ์เท่าที่ควร และทิศทางการเผยแพร่ข้อมูลยังไม่ชัดเจน รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารยังไม่เป็นระบบที่นำไปสู่การปรับกระบวนการคิดของผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การรู้จักที่จะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาหารและยาคด้วยตนเอง

2. ด้านคุณภาพ มาตรฐานอาหารที่มีจำหน่ายในท้องตลาด

หน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถเฝ้าระวังคุณภาพและราคาอาหารในท้องตลาดได้อย่างทั่วถึง ตามมาตรฐานเพราะอาหารมีหลายประเภทและบางชนิดก็มีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและมีขั้นตอนการตรวจที่ซับซ้อน เช่น น้ำดื่ม น้ำแข็ง ของคอง และเนื้อสัตว์ ดังนั้นควรมีการแก้ไข

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบชนิดและปริมาณของอาหารให้เหมาะสม

3. ด้านการดำเนินธุรกิจ ที่หลีกเลี่ยงกฎหมายควบคุมการโฆษณา

หน่วยงานภาครัฐยังควบคุมการขายตรงและโฆษณาได้ไม่ทั่วถึง เพราะไม่ทราบแหล่งขายที่แน่นอน ทำให้ข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับ ไม่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นจึงควรเน้นป้องกันที่ผู้บริโภคมากกว่าผู้ประกอบการ โดยการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ให้รู้เท่าทันไม่หลงเชื่อการขายตรงหรือโฆษณาที่หลอกลวง หรือเกินจริง เช่นการใช้โฆษณาด้านโฆษณา เช่น โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รวมทั้งควรให้ความรู้ว่ามีปัญหาแล้วต้องการจะไปร้องเรียน ควรไปร้องเรียนที่ไหน และดำเนินการอย่างไรบ้าง

4. ด้านบทลงโทษตามกฎหมาย

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยาในยังไม่มียบทกำหนดโทษที่เหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรแก้ไขให้เหมาะสมและอาหารไทยบางชนิดก็ไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดสากลเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ เช่นสภาพภูมิอากาศต่างกัน ทำให้มีปัญหาเรื่องการกำหนดวันหมดอายุต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรมีการขอขึ้นแก้ไขมาตรฐานอาหารแต่ละชนิดเป็นรายการไป นอกจากนี้ยังพบปัญหาผู้ประกอบการลักลอบขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในท้องตลาดอยู่เนื่องจากกฎหมายด้านสมุนไพรยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรเท่าที่ควร ดังนั้น ควรมีการแก้ไขกฎหมายด้านการผลิตสมุนไพรให้ชัดเจน ให้มีการแบ่งลักษณะภูมิปัญญาไทยให้ชัดเจนเป็นระบบ โดยมีกฎหมายมารองรับ

5. ด้านการพัฒนาผู้บริโภค

ในกลุ่มผู้บริโภคยังไม่มีการรวมตัวกันเท่าที่ควร ทำให้ขาดพลังในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์แห่งสิทธิผู้บริโภค สิ่งที่น่าสังเกตคือมีองค์กรที่เกี่ยวกับผู้บริโภคเกิดขึ้นน้อยมาก และที่เกิดขึ้นแล้วก็ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ แม้จะได้รับแรงหนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในหลายๆด้านก็ตาม เพราะหากผู้บริโภครวมตัวกันเป็นองค์กรผู้บริโภคในชุมชนของคนก็จะมีพลังในการจัดการเรียนรู้ให้สมาชิกของชุมชน

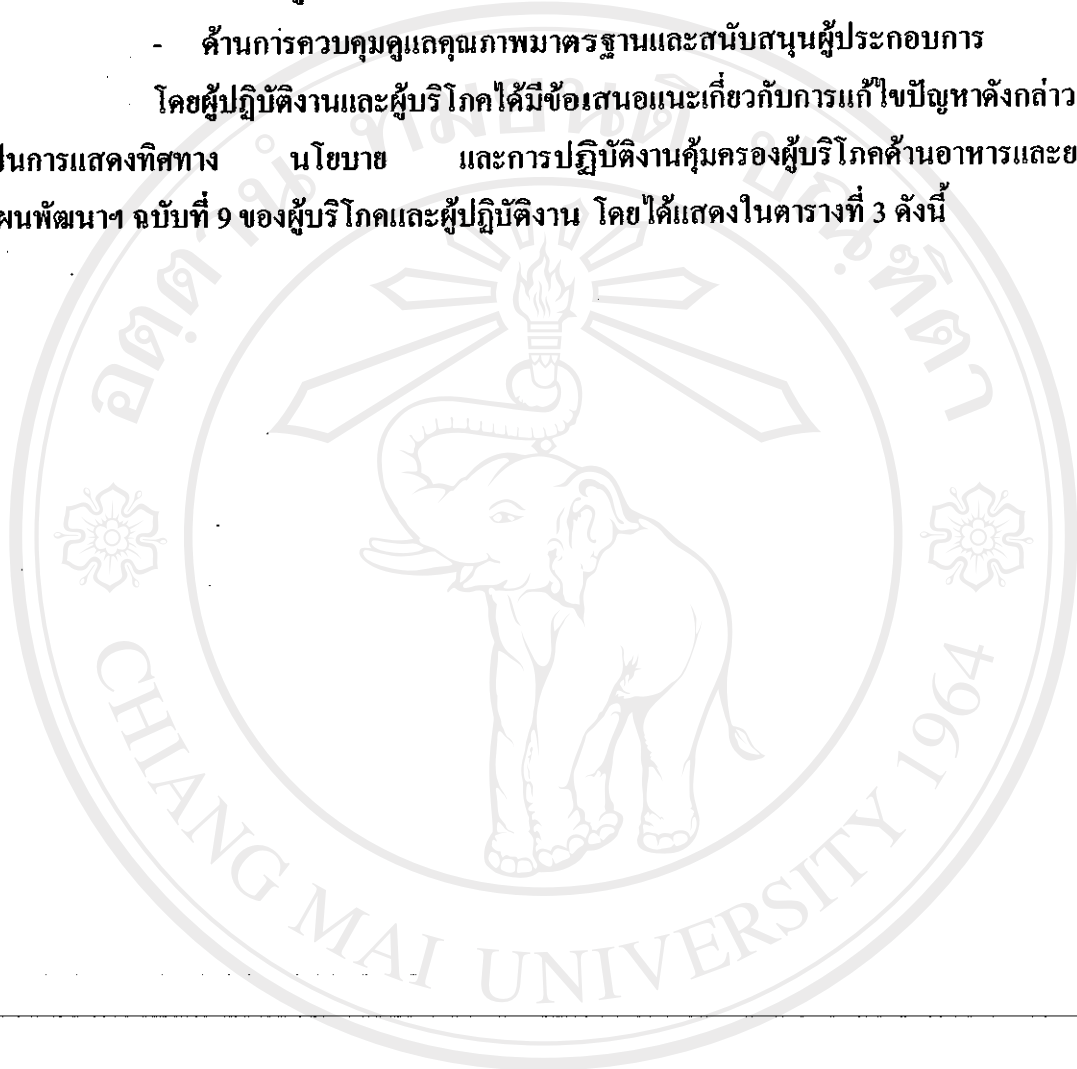
ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงาน

จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 มีหลายด้านดังนี้

- ด้านการบังคับใช้กฎหมาย
- ด้านการประสานงาน

- ด้านกำลังคนและอัตราเจ้าหน้าที่
- ด้านข้อมูลข่าวสาร
- ด้านการควบคุมดูแลคุณภาพมาตรฐานและสนับสนุนผู้ประกอบการ

โดยผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันเป็นการแสดงทิศทาง นโยบาย และการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ของผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงาน โดยได้แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทาง นโยบายและการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ของผู้บริโภคและผู้ใช้ปฏิบัติงาน (ต่อ)

ความเห็นของผู้ปฏิบัติงาน		ความเห็นของผู้บริโภค
<p>ด้านการประสานความร่วมมือ</p> <p>ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มากขึ้น โดยสสจ. เที่ยงใหม่ให้ความเห็นว่า “ด้านความร่วมมือในการดำเนินงานนั้นพบว่าดีขึ้นเนื่องจากมีข้อตกลงร่วมดำเนินงานที่มีการทำทุกปีทำให้มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น และดำเนินงานในรูปแบบที่เหมือนกันทั่วประเทศ แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงาน อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีและไม่ทั่วถึงทำให้การดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและไม่บรรลุผลเท่าที่ควร”</p>		<p>ด้านการประสานความร่วมมือ</p> <p>1) ควรมีระบบการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคประชาชน ในการดำเนินงานตามนโยบายแห่งชาติการคุ้มครองผู้บริโภคอาหารและยาที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประสานงานแบบพหุภาคีที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และมีกลไกเบ็ดเตล็ดและเชื่อมโยงข้อมูลในการดำเนินงานระหว่างกันและกันให้มากขึ้น</p> <p>2) ควรมีการสนับสนุนให้มองผู้บริโภคในภาคประชาชนให้ทั่วทุกจังหวัดตลอดถึงสนับสนุนให้องค์กรผู้บริโภคเหล่านั้นมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง</p>
<p>ด้านอัตราค่าส่งเจ้าหน้าที่</p> <p>เนื่องจากปัจจุบันมีการจำกัดกรอบจำนวนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคยบส. โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและเพียงพอกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับภาระหนัก ดังนั้นรัฐควรจัดสรรกำลังคนให้เพียงพอกับปริมาณงานและควรเน้นการเพิ่มขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น</p>		<p>ด้านข้อมูลข่าวสาร</p> <p>1) ควรมีกลไกรองรับที่ชัดเจนในการกระจายข้อมูลข่าวสารด้านอาหารและยาแก่ผู้บริโภคให้มากขึ้น และที่สำคัญควรมีการสนับสนุนให้มีศูนย์ข้อมูลผู้บริโภคในชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อกระจายองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารและยาสู่ชุมชน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมและงบประมาณขององค์กรผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว โดยอาจต้องมีการลงทุนเพื่อเรื่องนี้โดยเฉพาะที่ชัดเจนให้มากขึ้น</p>

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความต้องการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทาง นโยบายและการปฏิบัติงาน วิจัยด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ของผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงาน (ต่อ)

ความเห็นของผู้ปฏิบัติงาน	ความเห็นของผู้บริโภค
	<p>2) ควรมีการกักตุนสำรองโฆษณาตามสื่อต่างๆ ให้มีข้อมูลที่ถูกต้องความจริงให้มากขึ้นและมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน และมีมาตรการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เข้มแข็งเด็ดขาดในการดำเนินกรกับผู้ประกอบการให้ชัดเจนความเสียหาย กรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อในการบริโภคอาหารและยานั้นๆตามโฆษณาดังกล่าว</p>
	<p>ด้านการควบคุมดูแลคุณภาพมาตรฐานและสนับสนุนผู้ประกอบการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ควรมีการควบคุมการผลิตอาหารและยาให้มีคุณภาพมาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภคและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การผลิตสุรา บุหรี่ ซึ่งเป็นสิ่งเสพติดที่มีผลเสียต่อสุขภาพ ควรมีกฎหมายและหน่วยงานที่ดูแลด้านนี้โดยตรงมารองรับ 2) ควรมีกฎ กติกาที่ชัดเจนในการสนับสนุนการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์ด้านอาหารและยาที่ปลอดภัย ปลอดภัยและมี หรือ เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ อันเป็นทางเลือกที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับถึงที่เป็นประโยชน์และปลอดภัยต่อสุขภาพ

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปได้ว่าผู้ปฏิบัติงานและผู้บริโภคมีความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับทิศทาง นโยบายและการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ดังนี้

ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ควรมีการแก้ไขกฎหมายด้านพรบ.ยาและพรบ.อาหารให้เหมาะสม ทันต่อ เหตุการณ์ให้มากขึ้น โดยให้มีความเป็นธรรม ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริงให้มากขึ้น รวมถึงมีความเข้มงวดและกวดขัน ให้มีการดำเนินการด้านการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาอย่างเข้มแข็งและจริงจังมากขึ้น

ด้านการประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายแห่งชาติการคุ้มครองผู้บริโภค อาหารและยาที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประสานงานแบบพหุภาคีที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และมี การแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลในการดำเนินงานระหว่างกันและกันให้มากขึ้น

ด้านกำลังคนและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ รัฐควรมีการเพิ่มกรอบจำนวนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร และยาให้เหมาะสม เพียงพอกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ และ ควรเน้นในด้านการให้ขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านข้อมูลข่าวสาร ควรมีการกระจายข้อมูล ข่าวสารด้านอาหารและยาแก่ผู้บริโภคให้มากขึ้น และควรมีการกลั่นกรองโฆษณาตามสื่อต่างๆ ให้มีข้อมูลที่ถูกต้องความจริงให้มากขึ้นและมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน และมีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ที่เข้มแข็ง เด็ดขาดในการดำเนินการกับผู้ประกอบการให้ชัดเจนความเสียหาย กรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อในการบริโภคอาหารและยานั้นๆตามโฆษณาดังกล่าว

ด้านการควบคุมดูแลคุณภาพมาตรฐานและสนับสนุนผู้ประกอบการ ควรมีการควบคุมการผลิตอาหารและยาให้มีคุณภาพมาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภคและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมถึงควรมีกฎที่ชัดเจนในการสนับสนุนการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์ด้านอาหารและยาที่ปลอดภัย ปลอดภัยสารเคมี หรือ เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ อันเป็นทางเลือกที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์และปลอดภัยต่อสุขภาพ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายด้านอาหารและยาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9

3.1 ด้านนโยบาย

นโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เน้นพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา คือ ส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์และพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคเพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารและยาที่มีคุณภาพปลอดภัย มีประสิทธิภาพ กระจายอย่างเหมาะสม

สำหรับในแผนฯ 9 มีนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2545, แผนฯ 9) ดังนี้

- ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคโดยการสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลกลางเพื่อเผยแพร่และให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคและข่าวสารด้านสุขภาพและที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก โดยเฉพาะในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ การโฆษณา เทคโนโลยีราคาของสินค้าและบริการ ควบคู่ไปกับการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน อาสาสมัคร องค์กร พัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภค โดยสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรใหม่ ๆ เพื่อเป็นกลไกรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ร่วมกับการใช้มาตรการลงโทษทางสังคมและหาแนวทางให้อำนาจองค์กรผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องแทนสมาชิกได้

- ระดมเงินทุนในรูปแบบต่างๆ อาทิ ค่าปรับผู้ละเมิดกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อสนับสนุนบทบาทขององค์กรคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคให้สามารถดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

นโยบายในแผนฯ 8 และ 9 มีความแตกต่างกันคือ นโยบายในแผนฯ 8 เน้นการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์และพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค และซึ่งคล้ายคลึงกันกับนโยบายในแผนฯ 9 แต่ในแผนฯ 9 จะเน้นการส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้นกว่าแผนฯ 8 โดยการสร้างและพัฒนาระบบการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก โดยเฉพาะในเรื่องผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ การโฆษณา เทคโนโลยี ราคาของสินค้าและบริการ ควบคู่ไปกับการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน อาสาสมัคร องค์กร พัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคเป็นหลัก

3.2 ด้านแผนงาน

แผนงาน วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์	วัตถุประสงค์ที่ 1	<p>ในแผนฯ 8 มีวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคอาหารและยาที่มีคุณภาพปลอดภัย มีประสิทธิภาพ กระจ่ายอย่างเหมาะสม</p>	<p>ในแผนฯ 9 มีวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณภาพปลอดภัย โดยมีมาตรฐานเรื่องมาตรฐานความปลอดภัยคือ ผลิตภัณฑ์สุขภาพในท้องตลาดได้มาตรฐาน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลิตภัณฑ์ยาและวัตถุเสพติดได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98 - ผลิตภัณฑ์อาหารได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ผลิตภัณฑ์อื่น (เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตราย เครื่องสำอาง) ได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับกรคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
<p>แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์</p>	<p>กลยุทธ์</p>	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มุ่งพัฒนาการวิจัยและเฝ้าระวังคุณภาพและราคาอาหารและยาในท้องตลาด ให้มีความครอบคลุมและทั่วถึง 2. พัฒนาการตรวจสอบคุณภาพทางห้องปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ 3. สนับสนุนส่งเสริมให้โรงงานผลิตอาหารและยาภายในประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต 	<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาระบบเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพครอบคลุม ทัวถึง และจัดให้มีองค์กร/เครือข่ายช่วยดำเนินการเฝ้าระวังทั้งในระดับภูมิภาคท้องถิ่นและเอกชน 2. พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพ 3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้ประกอบการได้รับการรับรองระบบคุณภาพที่ทั่วโลกยอมรับ เช่น Good Manufacturing Practice (GMP), Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP), Good Import Practice (GIP), Good Sale Practice (GSP), Good Hygiene Practice (GHP)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับบริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์	วัตถุประสงค์ที่ 2	พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและยาให้มีมาตรฐานในระดับสากลและมีการพัฒนาการค้าเป็นการตามนโยบาย แห่งชาติด้านอาหารและยาให้บรรลุผล	ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีศักยภาพในการแข่งขันเพื่อการส่งออก โดยมีมาตรฐานวัดความล้ำเร็วจึงมูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี
กลยุทธ์		<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผลิตภัณฑ์คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอาหารและยา ตลอดจนการวิจัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ กำกับดูแลความปลอดภัยด้านอาหารและยา อย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร 	<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผลิตภัณฑ์คือจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพโดยมีการจัดตั้ง</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดทำและให้บริการข้อมูลข่าวสารเพื่อการส่งออก ปรับปรุงกฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการส่งออก ให้บริการแบบ One stop service / Fast track วิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการส่งออก

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผลิตภัณฑ์	กลยุทธ์ (ต่อ)	3. ประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติทางด้านอาหารและยาให้บรรลุผล	<p>5. พัฒนาศูนย์การให้มัลติภาษาในการตรวจการค่าระหว่างประเทศ</p> <p>6. ประสานงานและส่งเสริมให้มีการทำตลาดเชิงรุก (Public marketing) ทั้งในระดับ G to G และกระตุ้นให้เกิด B to B กับประเทศคู่ค้า</p> <p>7. พัฒนาผู้ตรวจสอบระบบคุณภาพให้ได้มาตรฐานสากล</p>
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ	วัตถุประสงค์ที่ 1	ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาต/ ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องเหมาะสม	ผู้ประกอบการได้รับใบอนุญาต/ขึ้นทะเบียน/ ใบบรรอง ได้รวดเร็ว
	กลยุทธ์	ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผู้ประกอบการคือพัฒนาระบบพิจารณาอนุญาตขึ้นทะเบียนด้านรับอาหารและยาและทบทวนให้มีความเหมาะสม	<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านผู้ประกอบการคือ</p> <p>1. พัฒนา ปรับปรุง กฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องประสิทธิภาพ คุณภาพการให้บริการ เช่น พัฒนาระบบ E-submission</p>

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับบริการคัมภีร์โภชนาการและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ	หัวข้อ กลยุทธ์ (ต่อ)		<ol style="list-style-type: none"> 2. ศึกษา วิเคราะห์ ดำเนินการปรับอัตราโครงสร้างค่าธรรมเนียมให้เหมาะสม 3. ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ เช่น จัดหน่วยให้บริการด้านหน้า (Customer Service)
วัตถุประสงค์ ที่ 2	ผู้ประกอบการมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่ายถูกต้องตามกฎหมาย	ผู้ประกอบการมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่ายถูกต้องตามกฎหมาย	<p>ผู้ประกอบการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายลดลง โดยมีมาตรการที่วัดความถี่ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การกระทำฝ่าฝืนกฎหมายด้านโฆษณาไม่เกินร้อยละ 20 - มีสภาพผลิตภัณฑ์ที่ไม่ถูกต้องไม่เกินร้อยละ 20
กลยุทธ์	ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผู้ประกอบการ 1. พัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและเฝ้าระวังการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา	ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผู้ประกอบการ 1. พัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและเฝ้าระวังการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา	<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านผู้ประกอบการคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีจริยธรรม 2. เฝ้าระวัง/สกัดกั้นการออกกฎหมายและบังคับใช้ให้ทันการณ์

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ	กลยุทธ์ (ต่อ)	<p>2. กำกับดูแลสถานประกอบการให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและให้อาหารและยามีคุณภาพปลอดภัยและมีประสิทธิภาพรวมทั้งดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดเป็นกฎหมาย</p>	<p>3. เร่งรัดผลักดันการออกกฎหมายและบังคับใช้ให้ทันการณ์</p> <p>4. ดำเนินคดีอย่างเข้มงวดรวดเร็ว</p> <p>5. กระจายอำนาจให้องค์กรภูมิภาคและ / หรือท้องถิ่นช่วยตรวจสอบ</p> <p>6. สนับสนุนให้ภาคประชาชน องค์กรเอกชน สมาคมวิชาชีพมาร่วมตรวจสอบ</p>
วัตถุประสงค์ที่ 3	วัตถุประสงค์	<p>สถานประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนด</p>	
กลยุทธ์		<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 3 ดังนี้ประกอบรายการคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> พัฒนาสถานที่จำหน่ายยาให้เป็นแหล่งบริการสาธารณสุขให้มีความปลอดภัยในชุมชน ยกระดับสถานที่ผลิตอาหารที่มีคุณภาพและมาตรฐานในครัวเรือนให้มีสุขลักษณะที่ดี 	

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับภารกิจด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
<p>แผนงานหลัก : แผนงานส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ</p>	<p>หัวข้อ กลยุทธ์ (ต่อ)</p>	<p>3. สนับสนุนส่งเสริมให้โรงงานผลิตอาหารและยา ภายในประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ดีในการผลิต</p> <p>4. พัฒนาระบบการคัดเลือกและจัดหายยาใน สถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพตลอดจน ปรับปรุงรายการยาที่เหมาะสมในแต่ละแหล่ง</p> <p>5. พัฒนาระบบรักษาหลักแห่งชาติให้ทันสมัย และ ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสาธารณสุขของ ประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้มี การใช้ในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน</p> <p>6. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และ สาธารณสุขในสถานพยาบาลและสถานที่จำหน่าย ยา ส่งจ่ายยาและใช้ยาอย่างเหมาะสม</p>	

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานเสริม : การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค	วัตถุประสงค์ที่ 1	<p>ผู้บริโภคมีความรู้ในการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างเหมาะสม</p>	<p>ผู้บริโภคมีความรู้ปกป้องตนเองได้ โดยมีมาตรการความถี่ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 - ผู้บริโภครู้สิทธิและช่องทางร้องเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
กลยุทธ์	<p>ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ของแผนงานเสริมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำกับดูแลข้อมูลด้านตลาดและเอกสารกำกับอาหารและยาให้มีข้อมูลถูกต้องครบถ้วนและมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค 2. ทบทวนดูแลกระบวนการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรง และการโฆษณาให้มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน 	<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 1 ของแผนงานเสริมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องทั่วถึง ทันเหตุการณ์ 2. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบถึงสิทธิและช่องทางการร้องเรียน 3. ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานให้ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้คุ้มครองผู้บริโภค 	

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานเสริม : การพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค	วัตถุประสงค์ที่ 2	ผู้บริโภคทราบสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้บริโภคและได้รับความเป็นธรรมเมื่อร้องทุกข์	ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมเมื่อเกิดความเสียหาย โดยมีมาตรการชี้วัดความสำเร็จ คือเรื่องร้องเรียนที่ได้รับการดำเนินการแล้วเสร็จตามกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
กลยุทธ์	กลยุทธ์	ในแผนฯ 8 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ของแผนงานเสริมคือพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา	ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 2 ของแผนงานเสริมคือ 1. กำหนดมาตรฐานการดำเนินการเรื่องร้องเรียนช่องทาง เครือข่าย ผู้รับผิดชอบให้เป็นระบบชัดเจน ครอบคลุม ทั้งถึง 2. จัดให้มีห้องปฏิบัติการ (Lab) มาช่วยให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพ
วัตถุประสงค์ที่ 3	วัตถุประสงค์		ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ โดยมีมาตรชี้วัดความสำเร็จ คือผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อการทำงานของ อย. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานเสริม : การพัฒนา ศักยภาพผู้บริโภค	กลยุทธ์		<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 3 ของแผนงานเสริมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน 2. รณรงค์สร้างเสริมการบริการอย่างมีคุณภาพ 3. จัดให้มีกลไกการตอบสนองข้อมูลเชิงรุก
	วัตถุประสงค์ที่ 4		<p>ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม โดยมีมาตรฐานที่วัดความถี่ คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80</p>
	กลยุทธ์		<p>ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ 4 ของแผนงานเสริมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รณรงค์ให้ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และมีพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องเหมาะสม 2. ส่งเสริม และประสานงานให้ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภค

ตารางที่ 4 ตารางแสดงแผนงาน วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาในแผนฯ 8 และแผนฯ 9 (ต่อ)

แผนงาน	หัวข้อ	แผนฯ 8	แผนฯ 9
แผนงานเสริม : การพัฒนา ศักยภาพผู้บริโภค	หัวข้อ วัตถุประสงค์ ที่ 5		ผู้บริโภคชด อช. เป็นหลักและให้ความเชื่อถือ อช. โดย มีมาตรฐานความถี่สูง คือ ผู้บริโภคถึง อช. เป็น อันดับแรกเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพไม่ น้อยกว่าร้อยละ 90
กลยุทธ์			ในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ 5 ของแผนงานเสริมคือ 1. ปรับปรุง กฎ ระเบียบ วิธีการดำเนินงาน การ ให้บริการ ให้มีประสิทธิภาพ 2. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบถึงกิจกรรมและ ผลการดำเนินงานของอช.อย่างต่อเนื่อง ทน เหตุการณ์ 3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและข่าวสารที่ครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย สามารถเข้าถึงง่าย

จากข้อมูลในตารางที่ 4 พบว่าแผนฯ 9 มีการปรับปรุงแผนงานเพิ่มขึ้นจากแผนฯ 8 ได้แก่

- มีการระดมมาตรการชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ คือผลิตภัณฑ์สุขภาพในท้องตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาและวัตถุเสพติด ได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98 ผลิตภัณฑ์อาหาร ได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และผลิตภัณฑ์อื่น ได้แก่ เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตราย (เครื่องสำอาง) ได้มาตรฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ทำให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานได้ชัดเจนมากขึ้นกว่าในแผนฯ 8

- เน้นให้ผู้ประกอบการ ได้รับใบอนุญาต/ขึ้นทะเบียน/ใบรับรองได้รวดเร็วมากขึ้น โดยในแผนฯ 9 มีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานคือ พัฒนา ปรับปรุง กฎ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อประสิทธิภาพ คุณภาพการให้บริการ เช่น พัฒนาระบบ E-submission มีการศึกษา วิเคราะห์ ดำเนินการปรับอัตราโครงสร้างค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมและประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ เช่น จัดหน่วยให้บริการด้านหน้า (Customer Service)

- เน้นการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้มีศักยภาพในการแข่งขันเพื่อการส่งออกมากขึ้น โดยมีมาตรการชี้วัดความสำเร็จคือมูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์สุขภาพเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

- เน้นให้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้บริโภค และการพัฒนาองค์กรและวิชาการมากขึ้น จากในแผนฯ 8 โดยกำหนดมาตรการชี้วัดความสำเร็จในการศึกษาผู้บริโภคในแต่ละด้าน คือด้านความรู้ในการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างเหมาะสม ด้านการสร้างสิทธิหน้าที่ของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคและการ ได้รับความเป็นธรรมเพื่อร้องทุกข์ เป็นต้น

- ด้านนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

ด้านการส่งเสริมคุณภาพด้านผลิตภัณฑ์อาหารและยา

- ด้านการได้เกณฑ์มาตรฐานของอาหารและยา เกณฑ์ที่ใช้วัดผลการดำเนินงานจะอิงตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 คือ ผลิตภัณฑ์อาหารและยา ได้มาตรฐานอย่างน้อยร้อยละ 90 ซึ่งจากการดำเนินงานการส่งผลิตภัณฑ์อาหารและยาดูแลวิเคราะห์คุณภาพมาตรฐานของสสจ.เชียงใหม่ พบว่าด้านยานั้นเข้ามาตรฐานร้อยละ 90 และ 93.3 ในปี 2542 และ 2543 ตามลำดับซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ส่วนด้านอาหารยังทำได้ไม่ถึงร้อยละ 90 ตามเกณฑ์ เพราะอาหารมีหลายชนิด และมีสารที่ใส่เจือปนหลายประเภท ทำให้ตรวจได้ไม่ครบ ดังนั้นส่วนกลางควรมีการแก้ไขข้อกำหนดเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิดว่าควรตรวจสอบหาสารอะไร ปริมาณเท่าไร ให้เหมาะสม

- ด้านการได้เกณฑ์มาตรฐานของสถานประกอบการ (GMP) จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วม ในการดำเนินการเพื่อลดหรือจัดการกระทำผิดกฎหมาย (Compliance Policy) ปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดใน

ส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในด้านการได้
เกณฑ์มาตรฐานของสถานประกอบการของ สถานที่ผลิตยาแผน ปัจจุบัน พบเข้าเกณฑ์ GMP คิด
เป็นร้อยละ 81.05 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่ ต้องเข้าเกณฑ์ มาตรฐาน GMP ร้อยละ 100
สำหรับ สถานที่ผลิตน้ำบริโภค พบเข้าเกณฑ์มาตรฐานตามเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต คิดเป็น
ร้อยละ 74.09 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ต้องเข้าเกณฑ์มาตรฐานฯ ร้อยละ 60

- ด้านการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานผลการดำเนินงาน

อย. มีการกระจายให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครและเทศบาลเมือง
เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพมากขึ้น กำหนดแนวทาง
และขอข่ายภารกิจให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการที่มีโรงงาน
บังคับใช้ตามกฎหมาย รวมถึงพัฒนาการดำเนินการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและ
ภาคเอกชนให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของผลการดำเนินงานด้านนี้ของ สสจ. เชียงใหม่ พบว่ามีความร่วมมือของ
การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยาของภาครัฐและเอกชน
โดยรวมดีขึ้นเนื่องจาก Compliance Policy คือข้อตกลงร่วมดำเนินการที่มีการทำทุกปีทำให้มีการ
ทำงานเป็นทีมมากขึ้น และดำเนินงานในรูปแบบที่เหมือนกันทั้งประเทศ แต่เนื่องจากมีหลาย
หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานยังไม่ดีและทั่วถึงเพียงพอ
ทำให้การดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและบรรลุผลเท่าที่ควร

ด้านการส่งเสริมคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านผู้ประกอบการ

- ด้านการพิจารณาขออนุญาตการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและยา

อย. ได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับพิจารณาอนุญาตการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและ
ยา รวมถึงทบทวนทะเบียนตำรับอาหารให้มีความเหมาะสม ได้แก่ การออกใบอนุญาตผลิต นำเข้า
และอื่นๆ รวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลง การออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับอาหารและยา (รวมทั้ง
การแก้ไข) การออกใบสำคัญการใช้ฉลาก/ทะเบียน (รวมทั้งการแก้ไข) ใบอนุญาตการโฆษณา การ
ออกใบรับรองผลิตภัณฑ์อาหารและยาเพื่อการส่งออก ในส่วนของ สสจ. เชียงใหม่ ได้มีการสำรวจ
จำนวนผู้ประกอบการด้านอาหารและจำนวนทะเบียนตำรับอาหาร และแก้ไขเลขทะเบียนอาหาร
รวมถึงการอนุญาต การย้าย การเลิก และการแก้ไข ใบอนุญาตต่าง ๆ ด้านการพัฒนากฎหมายให้
ทันสมัยและเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคด้านอาหารและยา

ในปี 2543 มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารและยา
ให้มีความทันสมัยเอื้ออำนวยต่อการคุ้มครอง โดยด้านยาจะเน้นการส่งเสริมการพัฒนาจากสมุนไพร
และยาแผนโบราณและขจัดปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตยา รวมทั้งเพิ่ม

มาตรการให้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค โดยมีการใช้หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตยา และหลักเกณฑ์ที่ดีในการขายยา การรายงานอาการอันไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา และการติดตามความปลอดภัยของยา เพื่อให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคได้ทั่วถึงขึ้น ส่วนด้านอาหารนั้น รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้เปลี่ยนแปลงหลักการจากการควบคุมมาเป็นการกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นการกำกับติดตามและส่งเสริมการส่งออก ทำให้ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายว่าด้วยอาหารและยาขึ้นใหม่ ทั้งฉบับ ให้มีความทันสมัยและเหมาะสม เพื่อให้สามารถคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้การดำเนินการอยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาในด้านกำกับดูแลสถานประกอบการให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและให้อาหารและยามีคุณภาพปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดกฎหมาย

แผนพัฒนาฉบับที่ 8 จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วมในการดำเนินการเพื่อลดหรือขจัดการกระทำผิดกฎหมาย (Compliance Policy) ปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในด้านการกระทำผิดของผู้ประกอบการที่จำหน่ายยาและวัตถุออกฤทธิ์ พบว่าการขายยาอันตรายมีการฝ่าฝืนสูงสุด คือร้อยละ 24.05 ในร้านขายยาแผนโบราณ และพบร้อยละ 11.79 ในร้านขายของชำ ส่วนปัญหารองลงมา คือการขายยาหมดอายุ พบร้อยละ 13.36 ในร้านขายยาแผนโบราณ และพบร้อยละ 10.49 ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ยา เฉพาะบรรจุเสร็จๆ ปัญหาที่พบ น้อยที่สุด คือการขายยาชุด โดยพบเพียงร้อยละ 3.43 ในร้านขายของชำ พบร้อยละ 0.31 ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน และไม่พบการขายยาชุดในร้านขายยาแผนโบราณ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงควรเน้นนโยบายในการปราบปรามการขายยาอันตรายในร้านขายยาแผนโบราณ และร้านขายของชำและเข้มงวดกับการตรวจยาหมดอายุในร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุเสร็จๆและร้านขายยาแผนโบราณ

ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้มีการดำเนินการเปรียบเทียบปรับผู้ประกอบการ ตาม พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติอาหาร 2522 รวมถึงมีการดำเนินการร้องทุกข์ดำเนินคดีผู้กระทำผิด

ในส่วนของสสจ.เชียงใหม่ได้มีการดำเนินงานดังนี้

- การตรวจสอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ ณ สถานที่จำหน่าย จากการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็ยังพบว่าสินค้าหลาย ๆ ชนิด มีปัญหาการหมดอายุ การเสื่อมคุณภาพ และไม่มีทะเบียนจำหน่ายอยู่ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงานคือควรมีการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานของห้างต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายจัดซื้อและฝ่าย

ตรวจสอบคุณภาพสินค้า ควบคู่ไปกับการตรวจดำเนินการต่อผู้ผลิตและต่อผู้จำหน่าย (ห้างสรรพสินค้า) ตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด

- การดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีความชัดเจนพอสมควรเนื่องจากมีการใช้ข้อตกลงร่วมปฏิบัติการระหว่าง ออย. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานพบว่าอาหารเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีการดำเนินการทั้งตกเดือน ปรับ และส่งฟ้องสูงสุด รองลงมาคือ ยาและสารเสพติดตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าผลิตภัณฑ์อาหารมีความหลากหลายทั้งชนิดและปริมาณ การผลิตจะให้ได้มาตรฐานทุกครั้งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากสำหรับผู้ประกอบการ เนื่องจากยังอาศัยความเคยชินและประสบการณ์การผลิตแบบดั้งเดิมอยู่ ดังนั้นควรจะต้องมีทั้งการร่วมกันพัฒนาในด้านเทคนิคการผลิตและการควบคุมกำกับดูแล ให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเฉียบขาด

ส่วนการดำเนินการในผลิตภัณฑ์อื่น ๆ นั้น สสจ.เชียงใหม่ได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการออกตรวจสอบ กรณีร้านขายยาประเภทต่าง ๆ นั้น ได้ปรับปรุงแบบตรวจร้านขายยาที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของจังหวัดเชียงใหม่แล้วเสร็จและใช้ในปี 2542 และ 2543 แล้วซึ่งได้ผลดี ส่วนผลิตภัณฑ์กลุ่มอื่น ๆ ก็จะได้พัฒนาการตรวจสอบและดำเนินการให้เป็นมาตรฐานต่อไป

จากผลการดำเนินงานในการพัฒนาระบบการดำเนินการที่เป็นมาตรฐาน (Standard Operating Procedure; SOP) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกระดับยึดถือเป็นแนวทางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน พบว่า สามารถแก้ไขปัญหาความหลากหลายในการปฏิบัติได้ และยังช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติรวมถึงช่วยให้การบริการประชาชนและผู้ประกอบการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่ง สสจ.เชียงใหม่ อาจจะจัดทำ SOP นี้แจกจ่ายแก่ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยลดช่องว่างความไม่เข้าใจ และเป็นการประกันคุณภาพการบริการประชาชน ให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยในปี 2543-2544 สสจ.เชียงใหม่ ได้ปรับปรุงระบบการบริการส่วนหน้า พบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถบริการผู้ประกอบการและประชาชนต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการต่ออายุใบอนุญาตปลายปี ได้ลดขั้นตอนการปฏิบัติ และปรับปรุงการบริการให้รวดเร็วชัดเจน

All rights reserved

- การดำเนินการร้านชำปลอดยาอันตราย จากผลการสำรวจการขายยาในร้านขายของชำในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำรวจทั้งหมด ในปี 2543 พบว่า การขายยาต้องห้าม ในร้านขายของชำ ในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด มีแนวโน้มลดลงชัดเจน โดยเฉพาะยาเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ ยาชุด ยาฉีด ยาควบคุมพิเศษ แต่ยาปฏิชีวนะ ยาไม่มีทะเบียน ยังลดลงไม่มากนัก

จากการดำเนินการสำรวจร้านขายของชำที่ผ่านมาพบว่าแนวโน้มการจำหน่ายยาประเภทต่าง ๆ (ที่มีอันตราย) ลดลง หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องคาดว่าจะลดลงอย่างมากในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลยอดการจำหน่ายยาตำราหลวงในช่วง พ.ศ. 2540 - 2543 ของสสจ. เชียงใหม่ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากยาสามัญประจำบ้านบางส่วนได้เข้าไปทดแทนยาอันตรายประเภทต่าง ๆ ในร้านชำ โดยสสจ. เชียงใหม่ได้เสนอความเห็นว่าการวางสาธารณสุขโดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งแก้ไขปัญหารายการยาสามัญประจำบ้านให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเป็นจริงจากการใช้ของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีทางเลือกในการใช้ยาที่กว้างขึ้นต่อไปในอนาคต

สำหรับการดำเนินงาน ในโครงการนี้ ในปีงบประมาณ 2542 สสจ. เชียงใหม่ ร่วมกับ สสจ. ในเขต 10 จัดทำโปสเตอร์ยาห้ามจำหน่ายในร้านชำ เพื่อแจกจ่ายและนำไปติดตั้งหน้าร้านขายของชำทุกหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นเตือนให้ทราบถึงโทษภัยของยา และข้อห้ามตามกฎหมาย จะได้เป็นส่วนเสริมในโครงการลดการจำหน่ายยาอันตรายในร้านขายของชำ ลงได้ต่อไป และในปี 2543 ได้ดำเนินการโครงการต่อโดยมอบให้โรงพยาบาลชุมชน และสสอ. เป็นผู้สำรวจและดำเนินการเอง ทำให้ปริมาณการสั่งซื้อยาสามัญประจำบ้านเพิ่มมากขึ้น สำหรับปัญหาในการดำเนินงานคือขาดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน โดยตรงทำให้ยังดำเนินงานได้ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ดังนั้นส่วนกลางควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจำหน่ายยาสามัญประจำบ้านทางโทรทัศน์ให้มากขึ้นเพื่อที่ชาวบ้านจะได้เข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้รายการยาสามัญประจำบ้านยังไม่ครอบคลุม รัฐจึงควรแก้ไขให้แบ่งประเภทรายการยาสามัญประจำบ้าน ยา OTC (Over Counter Table drug) ยาแผนโบราณ ยาสมุนไพร รวมถึงยาที่เภสัชขายได้ ให้ชัดเจนใน พรบ.ยาฉบับใหม่ (สสจ. เชียงใหม่ ได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ด้วย) และควรมีกรรมการระดับชาติมาดูแล โดยเฉพาะเพื่อให้รายการยาสามัญประจำบ้านมีความครอบคลุมมากขึ้น

- ด้านการพัฒนาสถานที่จำหน่ายยาให้เป็นแหล่งบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพในชุมชนและสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในสถานพยาบาลและสถานที่จำหน่ายยา ส่งจ่ายยา และใช้ยาอย่างเหมาะสม

สสจ. เชียงใหม่ ได้มีการดำเนินงานคือ ด้านยา มีการตรวจสถานที่ร้านขายยาประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมาตรฐานร้านขายยาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจากในปี 2542

มีโครงการร้านขายยาพัฒนาซึ่ง สสจ.เชียงใหม่ได้ร่วมกับคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จัดทีมพัฒนาร้านขายยา มีร้านขายยาประเภทต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการจำนวนมาก มีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ พัฒนาด้านข้อมูลวิชาการมากขึ้น และมีการออกตรวจแนะนำ ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้ง ได้มีการพัฒนาแบบตรวจร้านขายยาประเภทต่าง ๆ ขึ้นใหม่ มีรายละเอียดที่ชัดเจนสามารถใช้ประกอบการตรวจสอบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สสจ.เชียงใหม่ ยังได้พัฒนาระบบการตรวจร้านขายยาโดยใช้แบบมาตรฐานการตรวจขึ้นมาในปี 2543-2544 เพื่อแก้ไขการตรวจร้านของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติไม่เหมือนกัน รวมทั้งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของร้านขายยานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในอนาคต รวมทั้งได้ร่วมกับชมรมร้านขายยาจังหวัดเชียงใหม่ จัดเสวนาเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ยาใหม่ โดยมีเลขธิการคณะกรรมการอาหารและยาเป็นประธานซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมาก และในปี 2544 กลุ่มงานได้จัดทำโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการพัฒนาปรับปรุงสถานประกอบการของตนเองหลังจากได้รับใบอนุญาตไปแล้ว ยกระดับเข้าสู่ระบบ GMP ทุกแห่ง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมที่สถานประกอบการทุกแห่งต้องเข้าสู่ระบบนี้ในปี 2546

ในส่วนด้านอาหาร สสจ.เชียงใหม่ได้มีการดำเนินการส่งเสริมคุณภาพของผลิตภัณฑ์สุขภาพในโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยได้มีการอบรมความรู้ด้าน GMP แก่ กลุ่มแม่บ้านต่างๆ

ด้านสนับสนุนส่งเสริมให้โรงงานผลิตอาหารและยาภายในประเทศ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต

อย. ได้วางแนวยุทธศาสตร์ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการแพทย์แผนไทย การปฏิรูประบบราชการและการบริหาร ให้มีแผนงานร่วมกัน และการผสมผสานให้การบริการด้านการแพทย์แผนไทย ในระบบสาธารณสุขของรัฐทุกระดับ จึงอาจนับได้ว่านโยบายของรัฐมีแนวโน้มที่ดีต่อการพัฒนาของยาแผนโบราณและยาสมุนไพร

สำหรับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมยาแผนโบราณและยาสมุนไพรที่ผ่านมา มีดังนี้คือมีการปรับปรุงราชการยาสามัญประจำบ้านของยาแผนโบราณให้มีเพิ่มมากขึ้นและมีความยืดหยุ่นในการขอขึ้นทะเบียนตำรับยามากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ยาแผนโบราณอย่างแพร่หลายมากขึ้นสำหรับการรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบัน เริ่มจัดทำบัญชียาจากสมุนไพรไว้ในรายการบัญชียาหลักแห่งชาติ จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตยาจากสมุนไพร เพื่อยกระดับมาตรฐานของผู้ผลิตยาแผนโบราณและยาสมุนไพรภายในประเทศและเป็นการส่งเสริมการส่งออกยาจากสมุนไพร รวมถึงจัดทำ monograph ของสมุนไพรไทยตีพิมพ์ใน Thai Herbal Pharmacopoeia

ในส่วนของสสจ.เชียงใหม่ ได้มีการดำเนินงานคือ

การดำเนินงานด้านการยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการด้านอาหารและยาให้
ได้ GMP การดำเนินงานด้านนี้พบว่า สามารถดำเนินการ ได้ผลดีในผู้ประกอบการรายใหม่ มากกว่า
ผู้ประกอบการรายเก่า

การส่งเสริมการผลิตสมุนไพร จากการดำเนินงานของสสจ.เชียงใหม่ใน
แผนพัฒนาฉบับที่ 8 พบว่ายังมีปัญหาผู้ประกอบการลักลอบขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ยังไม่ได้ขึ้น
ทะเบียนในท้องตลาดอยู่เนื่องจากกฎหมายด้านสมุนไพรยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการ
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเท่าที่ควร

งานสนับสนุนการแพทย์แผนไทยและประสานงานกับกลุ่มองค์กรและเครือข่ายที่
เกี่ยวข้อง

จากการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนโบราณ ยา
สมุนไพรที่มีประโยชน์ เพื่อการบริโภคภายในประเทศ ของ สสจ.เชียงใหม่ ในแผนพัฒนาฉบับที่
8 พบว่ายังมีปัญหาที่พบในการดำเนินงานหลายประการ โดย สสจ.เชียงใหม่ ได้แสดงความเห็น
เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆในการดำเนินงาน ว่า ปัญหาที่พบในการด้าน
ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตยาแผนโบราณ ยาสมุนไพรมีหลายประการดังนี้คือ 1) โรงพยาบาล
ของรัฐยังมีการบรรจุ บุคลากร อายุรเวช, เกษัชแผนโบราณ ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร 2) การขอขึ้นทะเบียน
ตำรับยาสมุนไพรยากมาก เพราะกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตยาสมุนไพรต้องขออนุญาตเป็น
โรงงานผลิตยา จะผลิตในบ้าน หรือได้ทุนบ้านไม่ได้ และต้องผลิตให้ได้ GMP ซึ่งทำได้ยาก และมี
ค่าใช้จ่ายสูง ผู้ผลิตบางรายก็ไม่สามารถผลิตได้ 3) ควรมีการแก้ไขกฎหมายด้านการผลิตสมุนไพร
ให้ชัดเจน ให้มีการแบ่งลักษณะภูมิปัญญาไทยให้ชัดเจนเป็นระบบ โดยมีกฎหมายมารองรับ

ด้านการพัฒนาระบบการคัดเลือกและจัดหายาในสถานพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ

ตลอดจนปรับปรุงรายการยาที่เหมาะสมในแต่ละแหล่ง

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2544 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
เชียงใหม่.ตามนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ด้านการคัดเลือกยาและเวชภัณฑ์ให้มีคุณภาพ
มาตรฐาน พบว่า ในปี 2544 มี การดำเนินการสืบราคาในการจัดซื้อเวชภัณฑ์รวมทั้งจังหวัด สำหรับ
การดำเนินงานในปี งบประมาณ 2545 ของสสจ. เชียงใหม่พบว่ามีปัญหาหลายประการ เช่น
ปัญหาเกี่ยวกับการคัดเลือกกรยาที่ที่เหมาะสมของสถานพยาบาลที่มีขนาดใหญ่ และปัญหาการ
ส่งข้อมูลของบริษัทยาไม่ครบถ้วนและไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร รวมถึงมีการจัดส่งยาจากบริษัท
ล่าช้า และสำหรับข้อเสนอแนะแก่ส่วนกลางคือ ควรมีการจัดสัมมนาวิชาการเรื่องการบริหารจัดการ
การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์รวมเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทุกปี

ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

ด้านการกำกับดูแลข้อมูลด้านฉลากและเอกสารกำกับอาหารและยาให้มีข้อมูล

ถูกต้องครบถ้วนและมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค

อย. ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ คือ การรับรู้และการใช้ประโยชน์ข้อมูลบนฉลากอาหาร และการพิจารณาอนุญาตและการยื่นขออนุญาตเกี่ยวกับการแสดงฉลากโภชนาการบนฉลากอาหาร

จากสรุปผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางร่วมในการดำเนินการเพื่อลดหรือขจัดการกระทำผิดกฎหมาย (Compliance Policy) ปีงบประมาณ 2541 ของ 75 จังหวัดในส่วนภูมิภาคของประเทศไทยที่รวบรวมส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาในด้านการตรวจเฉพาะฉลากอาหารควบคุมเฉพาะ 251,205 ตัวอย่าง พบถูกต้อง ร้อยละ 86.25 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องมีฉลากถูกต้อง ร้อยละ 90 ส่วนฉลากอาหารกำหนดคุณภาพมาตรฐาน ฉลากอาหารทั่วไป และฉลากถุงยางอนามัย ไม่มีการรายงานการตรวจ

จากผลการดำเนินงานของสสจ.เชียงใหม่ พบว่ายังทำได้ไม่ทั่วถึงและยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ของ อย. โฆษอาหารและยาส่วนใหญ่มีการแสดงฉลากถูกต้องเกินร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 78.9 และ จากการส่งตรวจตัวอย่างยา พบว่าแสดงฉลากถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 88.9 ซึ่ง คงต้องมีการเฝ้าระวังมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ อาหารและยามีการแสดงฉลากถูกต้องเกินร้อยละ 90 ต่อไป

ด้านการควบคุมดูแลกระบวนการส่งเสริมการขายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายตรง

และการโฆษณาให้มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงครบถ้วน

การดำเนินงานเฝ้าระวังการโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในปี 2543 พบปัญหาหลัก ๆ อยู่หลายประการ คือ การโฆษณาโอ้อวด ข้อมูล, สรรพคุณเกินความจริง, การโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต, การโฆษณาแอบแฝง เป็นต้น ในส่วนของการติดตามตรวจสอบทำได้ โดย สสจ. เชียงใหม่ มีความเห็นว่าในด้านการขายตรงและโฆษณาพบว่าควบคุมได้ยาก เพราะเป็นลักษณะ MLM ไม่รู้ว่าขายที่ไหนทำให้หาหลักฐานเอาผิดได้ยาก สำหรับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานก็คือการใช้โฆษณาด้านโฆษณา เช่น โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งได้ผลเป็นอย่างมาก และควรให้ความรู้แก่ผู้บริโภคให้รู้เท่าทัน ไม่หลงเชื่อการขายตรงหรือโฆษณาที่หลอกลวง หรือเกินจริง รวมทั้งควรให้ความรู้ว่ามีเมื่อเกิดปัญหาแล้วต้องการจะไปร้องเรียน ควรไปร้องเรียนที่ไหน และดำเนินการอย่างไรบ้าง

ในส่วนของผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ในปี 2543 อย. ได้ดำเนินการตรวจสอบการโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพตามสื่อต่างๆทุกประเภท หลังจากที่ผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาดในเขตกรุงเทพฯ ว่ามีการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือไม่ โดยสามารถตรวจสอบได้ทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 235.66 ของเป้าหมาย โดยยาตรวจสอบได้ คิดเป็นร้อยละ 1,099.40 ส่วนอาหารตรวจสอบได้คิดเป็นร้อยละ 100.53 เป็นดังนี้

ด้านการดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคของ อย.

นโยบายการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประจำปีงบประมาณ 2543 เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคด้านอาหารและยา ได้เน้นการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งแก่ผู้บริโภคโดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยผ่านองค์กร เช่น องค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์เพื่อผู้บริโภค โรงเรียน สถาบันการศึกษา สมาคมผู้ประกอบการ และองค์กรต่างๆ โดยสนับสนุนให้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ ปลูกจิตสำนึกในการคุ้มครองตนเอง รวมถึงกันเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคและร่วมดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย โดยให้องค์กรที่มีความพร้อมเสนอโครงการเข้ามาให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณา ทั้งนี้เพื่อปรับมาตรการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความสะดวก คล่องตัว ไม่ติดระบบราชการ โดยมีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค โครงการเสริมสร้างความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิผู้บริโภค โครงการสายด่วนผู้บริโภค โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกทางหนังสือพิมพ์ การประสานบริการเรื่องร้องเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลร้องเรียน การเผยแพร่ความรู้ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ งานด้านระบบสารสนเทศ โครงการอ่านฉลากก่อนซื้อ โครงการรณรงค์ อ่านฉลากโภชนาการ